

Πρωτοπρεσβύτερος Θεόδωρος Ζήσης
Όμοτιμος Καθηγητής Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

ΤΟ ΟΥΚΡΑΝΙΚΟ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟ
Άποκρυψη καὶ παρερμηνεία ἐγγράφων

Προλεγόμενα εισαγωγικά

Σύμπασα ἡ Ὁρθοδοξία, ἀλλὰ καὶ ὁ λοιπὸς χριστιανικὸς κόσμος, παρακολουθοῦν, ἄλλος μὲ ἀγωνία καὶ ἀνησυχία καὶ ἄλλοι μὲ κρυφὴ χαρὰ, τὴν σύγκρουση μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Μόσχας, ἐξ αἰτίας τῆς διεκδικούμενης δικαιοδοσίας στὴν Οὐκρανία ἢ ἀκριβέστερα ἐξ αἰτίας τῆς αὐθαίρετης καὶ ἀντικανονικῆς εἰσπύδησης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὸ κανονικὸ ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, ὅπου πάντοτε καὶ σταθερὰ ἀνῆκε τὸ Κίεβο, ἐκτὸς κάποιων ἀνωμάλων περιόδων ξενικῶν κατακτίσεων, ποὺ προκάλεσαν τὴν ἀπεξάρτησή του. Ἦδη μὲ ἄρθρο μας ἔχομε ἐκφράσει τὴν γνώμη μας, ὡς παλαιόθεν ἀσχοληθέντες ἐρευνητικὰ μὲ τὶς σχέσεις Κωνσταντινουπόλεως καὶ Μόσχας. Τὸ ἄρθρο μας αὐτό, μὲ τίτλο «*Ἡ Οὐκρανία εἶναι κανονικὸ ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. Δὲν ὑπάρχουν ἀποδεικτικὰ ἔγγραφα ὑπὲρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως*» ἔτυχε εὐρείας ἀποδοχῆς στὸ Διαδίκτυο ἀπὸ ἐπισκέπτες ἑκατοντάδων χιλιάδων. Σὲ μία ἐβδομάδα ξεπέρασαν τὶς τριακόσιες χιλιάδες (300.000), καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς βαίνει ἀξαναόμενος. Ἐκεῖ εἴχαμε ὑποσχεθῆ ὅτι ἐτοιμάζουμε ἐκτενέστερο ἄρθρο, ὅπου μὲ εὐρύτερη ἀνάπτυξη θὰ παρουσιάσουμε τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια, ἢ ὁποία ἀποκρύπτεται καὶ κακοποιεῖται ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, γὰρ νὰ ὑποστηριχθεῖ ἓνα σχίσμα καὶ πιθανὸν καὶ ἓνας ἐμφύλιος σπαραγμὸς στὴν Οὐκρανία.

Συγκεκριμένα, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο γὰρ νὰ δικαιολογήσει τὴν ἀντικανονικὴ του εἰσπύδηση σὲ ξένη δικαιοδοσία ἐδημοσίευσε μελέτη μὲ τίτλο «*Ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας - Ὁμιλοῦν τὰ κείμενα*», ὅπου παρουσιάζονται καὶ σχολιάζονται δύο πατριαρχικὰ κείμενα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δῆθεν προκύπτει ὅτι τὸ 1686 τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο παρεχώρησε **προσωρινὰ** τὸ Κίεβο στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καὶ ὅτι ἔχει τώρα δικαίωμα νὰ ἄρει ἐκείνη τὴν παραχώρηση καὶ νὰ ἐπαναποκτήσει τὴν παλαιὰ δικαιοδοσία του, ἐπομένως ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα νὰ χορηγήσει μονομερῶς αὐτοκεφαλία στὴν Οὐκρανία, χωρὶς τὴν σύμφωνη γνώμη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, στὴν ὁποία ἐπὶ αἰῶνες ἀνήκει ἡ Οὐκρανία. Ἔχει ἤδη προχωρήσει ἡ Κωνσταντινούπολη μὲ ὀλέθριο βηματισμὸ πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή, μὲ συνέπεια νὰ διακόψει ἤδη ἡ Μόσχα τὴν εὐχαριστιακὴ κοινωνία μὲ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ καταλογίζει σχίσμα στὸν πατριάρχη Βαρθολομαῖο, διότι ἀποκατέστησε τὴν κοινωνία μὲ δύο σχισματικὲς παρατάξεις στὴν Οὐκρανία, τὶς ὁποῖες ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἐξακολουθεῖ νὰ θεωρεῖ δικαιολογημένα ὡς σχισματικὲς.

Στὸ παρὸν λοιπὸν ἐκτενέστερο ἄρθρο, ποὺ εἶχαμε ὑποσχεθῆ, παρουσιάζουμε πολλὰ κείμενα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προκύπτει ὅτι τὸ Κίεβο ἱστορικά, φυλετικά, ἐκκλησιαστικά ἀνήκει στὴν Ρωσία, χωρίσθηκε σὲ ἀνώμαλες ἱστορικὲς περιόδους καὶ ἐπανενώθηκε ἐκκλησιαστικά τὸ 1686 μὲ πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἀπόφαση τῆς Κωνσταντινούπολης. Τὰ δύο ἔγγραφα ποὺ ἐπικαλεῖται τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο συνηγοροῦν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς θέσεως, παρερμηνεύονται ὅμως ἀπὸ ὅσους ἀνέλαβαν νὰ στηρίξουν τὶς ἀντικανονικὲς διεκδικήσεις τῆς Κωνσταντινούπολης. Οἱ ἐπὶ μέρους ἐνότητες τοῦ ἄρθρου μας περιλαμβάνουν τὰ ἑξῆς.

1. Στὸ Οὐκρανικὸ ζήτημα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἔχει δίκαιο. Κίνδυνος ἐθνοφυλετισμοῦ γιὰ τὶς ἑλληνόφωνες Ἐκκλησίες.

2. Ἐνιαία καὶ ἀδιαίρετη ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. Περιλαμβάνει καὶ τὸ Κίεβο.

3. Ἀποτυχημένες προσπάθειες διαίρεσης τῆς ἐνιαίας Μητρόπολης Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας

α) Ἡ κακογνωμία τοῦ βαρλααμίτη πατριάρχη Ἰωάννη Καλέκα διαιρεῖ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας.

β) Ἡ ἐνότητα ἀποκαθίσταται ἀπὸ τὸν ἡσυχαστὴ πατριάρχη Ἰσίδωρο Α΄.

γ) Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Στ΄ Καντακουζηνὸς ὑπὲρ τῆς ἐνιαίας Ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

δ) Οἱ πατριάρχες Κάλλιστος Α΄ καὶ Φιλόθεος Κόκκινος ὑπὲρ τῆς ἐνιαίας Ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

4. Ἡ διαίρεση τῆς ἐνιαίας μητρόπολης Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας ἔργο Οὐνιτῶν καὶ λατινοφρόνων.

5. Ἡ ἐπανένωση Κιέβου καὶ Μόσχας τὸ 1686 καὶ ἡ παρερμηνεία τῶν σχετικῶν ἐγγράφων.

α) Τὰ δύο ἔγγραφα ποὺ ἐπικαλεῖται ἡ Κωνσταντινούπολι παρερμηνεύονται ἀπὸ δικούς της ἐρευνητάς.

β) Τὸ πρῶτο ἔγγραφο καὶ ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεία του.

γ) Τὸ δεύτερο ἔγγραφο ἀποσαφηνίζει καλύτερα τὰ πράγματα.

Συμπεράσματα

1. Στὸ Οὐκρανικὸ ζήτημα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἔχει δίκαιο. Κίνδυνος νὰ περιπέσουν στὴν αἵρεση τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ οἱ ἑλληνόφωνες Ἐκκλησίες.

Ὁ γράφων ὡς παλαιὸς συνεργάτης καὶ ὑποστηρικτὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὶς διαφαινόμενες τάσεις ἡγεμονισμοῦ τῆς Μόσχας ἐντὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ μὲ τὴν διαμόρφωση τῆς θεωρίας περὶ «Τρίτης Ρώμης», ἡ ὁποία βέβαια δὲν προεβλήθη οὔτε προβάλλεται ἐπισήμως, καὶ στὰ πλαίσια τῶν ἐρευνητικῶν ἐνδιαφερόντων μου γιὰ τὶς διορθόδοξες σχέσεις καὶ τὴν πορεία τους, ἀσχολήθηκα μὲ τὶς διαχρονικὲς σχέσεις τῶν δύο ἐκκλησιῶν σὲ εἰσπηγίσεις ποὺ ἔκανα σὲ δύο διεθνεῖς συνέδρια. Οἱ σχέσεις αὐτὲς βρέθηκαν στὴν ἐπικαιρότητα τὸ

1988 με άφορμή τὸν έορτασμὸ τῶν χιλίων έτῶν ἀπὸ τὴν βάπτισιν τοῦ Ἁγίου Βλαδιμήρου καὶ τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ στὸ Κίεβο (988-1988). Ἡ πρώτη μου μελέτη με τίτλο «*Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας*» ἀνακοινώθηκε ὡς εἰσήγησις στὸ Διεθνὲς Σεμινάριο ποὺ ὀργάνωσε στὴ Γενεύη τὸ Ὁρθόδοξο Κέντρο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Μαῖος 1988) με θέμα: «*Ρωσία. Χίλια χρόνια χριστιανικοῦ βίου*». Ἡ δεύτερη μελέτη μου με θέμα «*Ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ὡς παράγων ένότητας τῶν ὑπ' αὐτῆς έκχριστιανισθέντων Ρώσων*» ἀνακοινώθηκε στὸ συγκληθέν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας Διεθνὲς Ἱστορικὸ Συνέδριο (Ἰούλιος 1988) στὸ Κίεβο στὰ πλαίσια ἐπίσης τοῦ έορτασμοῦ τῆς χιλιετηρίδος. Ἀμφότερες οἱ μελέτες δημοσιεύθηκαν στὸ βιβλίο μου «*Κωνσταντινούπολη καὶ Μόσχα*»¹, ὅπου ἐπίσης σὲ παράρτημα δημοσιεύονται δεκάδες έγγράφων ποὺ ἀφοροῦν στὶς σχέσεις τῶν δύο έκκλησιῶν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς χιλιετίας, ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ὁποίων ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ ἐξαγάγει ἀσφαλεῖ συμπεράσματα καὶ γιὰ τὸ συζητούμενο σήμερα θέμα τῆς αὐτοκεφαλίας στοὺς Ὁρθόδοξους τῆς Οὐκρανίας. Προκαλεῖ γι' αὐτὸ έντύπωση ἡ ἐκ μέρους τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπιλεκτικὴ ἐπίκλησις δύο μόνον έγγράφων ὡς ἀποδεικτικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα μάλιστα παρερμηνεύονται, γιὰ νὰ θεμελιώσουν τὴν θέση ὅτι ἡ Οὐκρανία ἀποτελεῖ κανονικὸ ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ έπομένως δικαιώνουν τὴν πρωτοβουλία καὶ τὶς ένέργειές της, γιὰ τὴν χορήγησις αὐτοκεφαλίας στοὺς Ὁρθόδοξους τῆς Οὐκρανίας, ἀγνοώντας τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καὶ τὸν κανονικὸ μητροπολίτη Κιέβου, οἱ ὁποῖοι δικαιολογημένα ἀντιδροῦν.

Εἶναι χρήσιμο νὰ ἀναφέρω ἀκόμη ὅτι ἡ σύζυγός μου Χριστίνα Μπουλάκη-Ζήσι (τώρα μοναχὴ Νεκταρία), ἐπίκουρη καθηγήτρια τῆς «*Ἱστορίας τῶν Σλαβικῶν Ἐκκλησιῶν*» στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, συνέταξε μονογραφία στὰ πλαίσια καὶ πάλιν τοῦ έορτασμοῦ τῆς χιλιετηρίδος με τίτλο: «*Ὁ έκχριστιανισμὸς τῶν Ρώσων*»², ἀνατρέπουσα τὶς ἐπιστημονικὲς ἀπόψεις ὅσων ἐπεδίωκαν καὶ ἐπιδίδουσαν νὰ ἀρνηθοῦν τὸ καλὰ τεκμηριωμένο γεγονός ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολη ἐξεχριστιάνισε τοὺς Ρώσους καὶ νὰ ἀποδώσουν τὸν έκχριστιανισμὸ σὲ ἄλλα χριστιανικὰ κέντρα, ιδιαίτερα στὴ Ρώμη. Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διενέμετο ὡς διδακτικὸ έγχειρίδιο στοὺς φοιτητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ μετὰ τὴν συνταξιοδότησις τῆς συγγραφέως.

Ὡς Ἕλληνας κληρικὸς καὶ ἐπιστήμων θὰ χαιρόμουν ὑπερβολικά, ἂν τὸ έλληνικὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως στὸ θέμα τῆς Οὐκρανίας εἶχε τὴν ἱστορία καὶ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες με τὸ μέρος του, ὁπότε θὰ εἶχα ἓνα ἐπὶ πλέον κίνητρο νὰ ὑποστηρίξω ἱστορικὰ καὶ θεολογικὰ τὶς διεκδικήσεις του. Δυστυχῶς τὸ δικαίωμα εἶναι με τὴν πλευρὰ τῆς Μόσχας, καὶ έπομένως ἡ ἀδικουμένη πλευρὰ πρέπει νὰ ὑποστηριχθεῖ καὶ νὰ λεχθεῖ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια, μολονότι εἶναι βέβαιον ὅτι πολλοὶ κρίνοντας έθνοφυλετικὰ θὰ μᾶς κατηγορήσουν γιὰ ἀντιπατριωτικὴ καὶ ἀνθελληνικὴ στάσι. Δὲν θὰ ἀντιπροβάλλω τὸ ἀρχαιοελληνικὸ «*Φίλος μὲν Πλάτων φιλάτη δὲ ἡ ἀλήθεια*», οὔτε τὸ τοῦ έθνικοῦ μας ποιητοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ «*Πρέπει νὰ θεωροῦμε έθνικὸ ὅ,τι εἶναι ἀληθινὸ*»³. Περισσότερο με ἐκφράζει ἡ

1. Βλ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΖΗΣΗΣ, *Κωνσταντινούπολη καὶ Μόσχα*, Θεσσαλονίκη 1989, σελ. 21-38, 39-62.

2. ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΜΠΟΥΛΑΚΗ-ΖΗΣΗ, *Ὁ έκχριστιανισμὸς τῶν Ρώσων*, Θεσσαλονίκη 1989.

3. Διασώζει τὸ λεχθέν ὁ Ἰάκωβος Πολυλάς στὰ «*Προλεγόμενα*» τῆς έκδόσεως: ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩ-

θέσει ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πάνω ἀπὸ τὶς ἐπίγειες πατρίδες μας πρέπει νὰ θέτουμε τὴν οὐράνια πατρίδα μας καὶ τὴν ἐπὶ γῆς παρουσία της, τὴν Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας ὅλοι εἴμαστε μέλη καὶ πολῖτες, ἀνεξαρτήτως φυλετικῆς καὶ ἐθνικῆς καταγωγῆς, Ἕλληνες, Ρῶσοι, Σέρβοι, Βούλγαροι, Γεωργιανοί, Ρουμᾶνοι, Ἄραβες. Ὅλοι εἴμαστε μέλη τοῦ ἐνὸς σώματος τοῦ Χριστοῦ, ποῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, καὶ ἐν Χριστῷ «οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας, οὐκ ἔνι δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἓστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»⁴. Ὅποιος προτάσσει τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὸν θέτει ὑπεράνω τῆς ἐκκλησιαστικῆς του ταυτότητος εἰσάγει στὴν Ἐκκλησία τὸν ἐθνοφυλετισμὸν, ὅπως ἀποφάνθηκε ἡ ἐν Κωνσταντινούπολει Τοπικὴ Σύνοδος τοῦ 1872, ὁ ὁποῖος προσβάλλει τὴν καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὑπερφυλετικὴ καὶ ὑπερεθνικὴ της διάσταση. Δυστυχῶς στὴν πλάνη τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ περιπίπτουν ὅσοι ὑποστηρίζουν ἢ κατακρίνουν πράξεις ἢ ἀποφάσεις ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν, ἀνάλογα μὲ τὴν ἐθνικὴ τους ταυτότητα καὶ ὄχι μὲ βάση τὴν ἀλήθεια. Κινδυνεύουμε τώρα οἱ Ἕλληνες, οἱ ἑλληνόφωνες τοπικὲς ἐκκλησίες, ὑποστηρίζοντας λανθασμένες ἐνέργειες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, νὰ περιπέσουμε στὴν πλάνη τοῦ Ἐθνοφυλετισμοῦ, προσβάλλοντας τὴν καθολικότητα καὶ οἰκουμενικότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐμεῖς θὰ παρουσιάσουμε τὶς σχέσεις Κωνσταντινούπολης καὶ Μόσχας, ὅπως αὐτὲς προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἱστορία καὶ τὰ συνοδικὰ κείμενα.

2. Ἐνιαία καὶ ἀδιαίρετη ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. Περιλαμβάνει καὶ τὸ Κίεβο (Οὐκρανία)

Δὲν χρειάζεται νὰ ἔχει κανεὶς εἰδικὲς ἱστορικὲς γνώσεις γιὰ νὰ γνωρίζει ὅτι τὸ Κίεβο ὑπῆρξε ἡ μήτρα, ἡ κολυμβήθρα, ἀπὸ τὴν ὁποία γεννήθηκε ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία μὲ τὴν βάπτισιν τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Κιέβου Βλαδιμήρου καὶ τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ τὸ 988. Οἱ διεθνεῖς ἐορτασμοὶ γιὰ τὴν χιλιετηρίδα τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ, ποῦ ἔγιναν τὸ 1988, μαρτυροῦν τὴν πάγκοινη, τὴν καθολικὴ ἀναγνώριση τῆς Κιεβινῆς ἀρχῆς τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ αὐτὸ δὲν ἦταν μία περιστατικὴ, ὀλιγοχρόνια ἀρχή, ἀλλὰ ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν αἰῶνες, μέχρι τὴν μογγολικὴ κατάκτηση τοῦ 1240, τὸ Κίεβο ἦταν ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας, τὸ πολιτικὸ ἐκκλησιαστικὸ καὶ πολιτιστικὸ κέντρο τῶν Ρώσων, πάνω στὸ ὁποῖο θεμελιώθηκε ὁ πολιτισμὸς τους. Ἡ συνήθης διαίρεση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Ρωσίας ἀρχίζει μὲ τὴν κιεβινὴ περίοδο, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι στὶς ἐπόμενες περιόδους τὸ Κίεβο εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς δικαιοδοσίας τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ἔχει ἐκχωρήσει ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία τὸ Κίεβο σὲ ἄλλη, μὴ ρωσικὴ δικαιοδοσία. Ξενικὲς κατακτήσεις τῆς περιοχῆς τοῦ Κιέβου ἀνάγκασαν τοὺς ἡγεμόνες νὰ μεταφέρουν τὸ πολιτικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ τους κέντρο βορειότερα, ἀρχικὰ στὴν πόλιν τοῦ Βλαδιμήρ καὶ κατόπιν στὴν Μόσχα, χωρὶς νὰ παραιτηθοῦν ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας

ΜΟΥ, *Τὰ Εὐρισκόμενα*, Κέρκυρα 1859, σελ. μθ': «Πρὸς ἓνα φίλον του ὁ ὁποῖος τοῦ ἐπαρατήρησε ὅτι τὸ ἔθνος ἤθελε δεχθῆ καλῆτερα ἓνα ποίημα ἐθνικόν, ἀπάντησε εὐθύς: *Τὸ ἔθνος πρέπει νὰ μάθῃ νὰ θεωρῆ ἐθνικὸν ὅ,τι εἶναι Ἀληθές*».

4. Γαλ. 3, 28.

ἐπὶ τοῦ Κιέβου καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Οὐκρανίας. Ἀκόμη καὶ ὅταν πρωτεύουσες ἦσαν τὸ Βλαδιμηρ καὶ ἡ Μόσχα, ἡ μία καὶ μοναδικὴ μητρόπολις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ποὺ ὑπαγόταν τότε στὴν Κωνσταντινούπολη, ὡς μία ἀπὸ τὶς μητροπόλεις της, ὀνομαζόταν «**Μητρόπολις Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας**».

Τὸ ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρον στὴν περίπτωση αὐτὴ εἶναι ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολη ἀπέναντι στὶς προσπάθειες ξένων δυνάμεων, δυτικῶν καὶ λατινοφρόνων, νὰ διασπᾶσουν καὶ νὰ διαιρέσουν τὴν ἐνιαίαν μητρόπολη «*Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας*» καὶ νὰ δημιουργήσουν δεύτερη μητρόπολη, ὅπως πράττουν καὶ σήμερα μὲ τὴν δημιουργία αὐτοκέφαλῆς ἐκκλησίας στὴν Οὐκρανία, ἐκτιμῶσα ὅτι αὐτὸ βλάπτει τὴν ἐνότητα τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, δὲν ἐπέτρεψε τὴν δημιουργία ἄλλης μητροπόλεως. Ὅταν δὲ λόγῳ ἀσφυκτικῶν πιέσεων, βλαπτικῶν καὶ γιὰ τὴν ἴδια τὴν Κωνσταντινούπολη, κάποιοι πατριάρχες ἐπέτρεψαν τὴν δημιουργία ἄλλης μητροπόλεως, πολὺ γρήγορα οἱ διάδοχοί τους καταργοῦσαν τὴν δεύτερη μητρόπολη καὶ ἀποκαθιστοῦσαν τὴν ἐνότητα τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, μὲ βαρύτερους ἀπαξιωτικούς χαρακτηρισμούς γιὰ τὶς διασπαστικὲς καὶ διαιρετικὲς ἐνέργειες τῶν προκατόχων τους, ὅπως θὰ δοῦμε. Αὐτὲς τὶς προσπάθειες ποὺ κατέβαλε ἡ Κωνσταντινούπολη γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν Ρώσων, κάτω ἀπὸ μία ἐνιαίαν ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ εἶχαμε παρουσιάσει στὴν μνημονευθεῖσα μελέτη μας «*Ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ὡς παράγων ἐνότητος τῶν Ρώσων*»⁵. Ὑπάρχει τώρα λόγος νὰ μετατραπῆ σὲ παράγοντα διαιρέσεως καὶ σχισμάτων καὶ νὰ εἰσπράξει ὁ προκαθήμενός της, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς διαδόχους του, ἀπαξιωτικούς χαρακτηρισμούς; Τόσο ἀσφυκτικὲς καὶ ἀναπότρεπτες εἶναι καὶ πάλι οἱ πιέσεις τῶν Δυτικῶν, ποὺ ἐπὶ αἰῶνες καλλιεργοῦν τὴν ρωσοφοβία;

Παραθέτουμε τὶς ἱστορικὲς περιόδους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, ὅπως αὐτὲς καταγράφονται ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἱστορικούς: α) Ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος τῶν Ρώσων μέχρι τῆς μογγολικῆς κατακτίσεως (988-1240). Χαρακτηρίζεται καὶ ὡς «*κιεβινὴ περίοδος*» β) Ἀπὸ τῆς μογγολικῆς κατακτίσεως τῆς Ρωσίας μέχρι τῆς διαιρέσεως τῆς Μητροπόλεως Ρωσίας (1240-1462) γ) Ἀπὸ τῆς διαιρέσεως τῆς Μητροπόλεως Ρωσίας, μέχρι τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πατριαρχείου (1462-1589) δ) Τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας (1589-1700) ε) Ἡ συνοδικὴ ὀργάνωσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας (1700-1917) στ) Ἡ ἐπανίδρυσις τοῦ Πατριαρχείου καὶ τὸ σοβιετικὸ καθεστῶς (1917-1990)⁶ ζ) Σ' αὐτὲς μπορεῖ νὰ προστεθεῖ καὶ μία ἐβδόμη περίοδος ἀπὸ τὴν κατάρρευσις τοῦ σοβιετικοῦ καθεστώτος μέχρι σήμερα (1990-2018), περίοδος καταπαύσεως τῶν διωγμῶν, ἀναγεννήσεως καὶ ἀκμῆς.

3. Ἀποτυχημένες προσπάθειες διαιρέσεως τῆς ἐνιαίας Μητροπόλεως Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας

Ἡ μογγολικὴ κατάκτησις τῆς Ρωσίας (1240) εἶχε θλιβερὲς καὶ καταστροφικὲς συνέπειες γιὰ ὅλες σχεδὸν τὶς ἡγεμονίες τῆς Ρωσίας ἰδιαίτερα γιὰ τὴν Νότια

5. Ἔνθ. ἄνωτ., ὑποσημ. 1.

6. Βλέπε ΒΛΑΣΙΟΥ ΦΕΙΔΑ, «Ρωσικὴ Ἐκκλησία», εἰς *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία* 10, 976.

Ρωσία, τῆς ὁποίας ἡ ξακουστὴ πόλις καὶ πρωτεύουσα τῶν Ρώσων, τὸ Κίεβο, καταστράφηκε σχεδὸν ὀλοσχερῶς. Μεγάλο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ μετανάστευσε πρὸς τὶς βορειοανατολικὰς περιοχάς, ὅπου ἡ ἔδρα τοῦ μπτροπολίτη μεταφέρθηκε ἀρχικὰ στὴν πόλις τοῦ Βλαδιμίρ (1299) καὶ κατόπιν στὴν Μόσχα (1328). Μολοντί ὅμως μετὰ τὴν μογγολικὴ κατάκτηση ὁ μπτροπολίτης δὲν ἔμενε στὸ Κίεβο, διατήρησε τὸν παραδοσιακὸ του τίτλο ὡς «μπτροπολίτης Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας» καὶ συ νέχισε νὰ εἶναι ἐπίσκοπος τῆς πόλης τοῦ Κιέβου. Κατὰ τὴν διάρκειά τῆς μογγολικῆς κατάκτησης ἡ Ρώμη προσπάθησε ἐκμεταλλεῦμένη τὴν δύσκολη ἱστορικὴ συγκυρία, νὰ ἐκλατινίσει τοὺς Ρώσους καὶ νὰ τοὺς ὑποτάξει στὸν Παπισμὸ διὰ τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Λιθουανίας, ὀργανώνουσα ἀκόμη καὶ σταυροφορίες ἐναντίον τους. Εἶναι γνωστοὶ οἱ ἀγῶνες τοῦ ἡγεμόνος Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νέφσκυ ἐναντίον τῶν Σουηδῶν ἱπποτῶν καὶ τοῦ Τάγματος τῶν Σπαθοφόρων τοὺς ὁποίους ἐνίκησε καὶ ἀπώθησε (1240-1242)· ἀπώθησε ἔτσι τὴν διείσδυση καὶ τὶς ἐπιδράσεις τοῦ Παπισμοῦ στὶς βορειοδυτικὰς περιοχάς. Δὲν συνέβη ὅμως τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὶς νοτιοδυτικὰς περιοχάς, ὅπου ἀνήκει καὶ ἡ σημερινὴ Οὐκρανία. Ἐκεῖ ἡ Πολωνία καὶ ἡ Λιθουανία καὶ λόγῳ κατακτήσεως κάποιων ἐδαφῶν, ἀλλὰ καὶ λόγῳ πιέσεων καὶ ἐπιδράσεων ἐπὶ τῶν τοπικῶν Ρώσων ἡγεμόνων, ποὺ ὑπέφεραν ἀπὸ τὴν μογγολικὴ ἐπικυριαρχία, κατόρθωσαν νὰ διεισδύσουν καὶ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἐπιδιώκοντας βέβαια κυρίως τὸν ἐκλατινισμό. Πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ τοῦ στόχου ἔπρεπε νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἀπεξάρτηση τῶν νοτιοδυτικῶν περιοχῶν τῆς Ρωσίας ἀπὸ τὴν ἐνιαία ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση τῆς μιᾶς καὶ μοναδικῆς «Μπτροπόλεως Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας» μὲ τὴν ἴδρυση καὶ δεύτερης ἢ καὶ τρίτης μπτροπόλης.

Ἀκριβῶς τὸ ἴδιο ἐπιδιώκουν καὶ σήμερα· τὸν ἐκδυτικισμό τῆς Οὐκρανίας μὲ τὴν συμμαχία καὶ σύμπραξη Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Οὐνιτῶν πολιτῶν τῆς Οὐκρανίας καὶ τῶν δύο φιλοδυτικῶν καὶ λατινοφρόνων σχισματικῶν παρατάξεων, ἐναντίον τῆς κανονικῆς Μπτροπόλεως Κιέβου, ὑπὸ τὸν μπτροπολίτη Ὀνούφριο, ποὺ ὑπάγεται ἀναμφισβήτητα στὴν ἐνιαία Ρωσικὴ Ἐκκλησία. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ πρόεδρος τῆς Οὐκρανίας Ποροσένκο ποὺ προωθεῖ τὴν αὐτοκεφαλία εἶναι Οὐνίτης, καὶ μέσῳ αὐτοῦ ἀπεργάζονται τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἀπεξάρτηση τῆς Οὐκρανίας ἀπὸ τὴν Μόσχα σύμπασα ἡ Δύση, Εὐρώπη καὶ Ἀμερική.

Τότε πάντως τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ἀκόμη καὶ ἐξασθενημένο μετὰ τὴν λατινικὴν κατάκτηση τῆς Κωνσταντινούπολης τὸ 1204 καὶ τὴν πολυετῆ ἐξορία τῶν πολιτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων στὴν Νίκαια μέχρι τὸ 1261, δὲν ὑπέκυψε στὶς προσπάθειες γιὰ διαίρεση τῆς ἐνιαίας ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως τῶν Ρώσων ἢ ὅταν ἀπὸ κακογνωμία κάποιου πατριάρχου καὶ κακὴ ἐκτίμηση ἐπέτρεπε τὴν ἴδρυση ἄλλης μπτροπόλης, φιλοπαπικῶν προδιαγραφῶν, ἀποκαθιστοῦσε σύντομα τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα τῶν Ρώσων. Ἐνδεικτικὰ θὰ ἀναφέρουμε κάποιες περιπτώσεις καὶ τὰ σχετικὰ κείμενα.

α) Ἡ κακογνωμία τοῦ βαρλααμίτη Πατριάρχου Ἰωάννη Καλέκα διαιρεῖ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας

Περὶ τὰ μέσα τοῦ 14ου αἰῶνος συνετάραξαν τὴν Ἐκκλησία οἱ ἡσυχαστικὲς ἔριδες, τὶς ὁποῖες προκάλεσε ὁ ἐκ τῆς Δύσεως ἐλθὼν Βαρλαάμ ὁ Καλαβρὸς με ὑποπτα διασπαστικὰ σχέδια τῆς ἐνότητος τῶν Ὁρθοδόξων, τὸν ὁποῖον θεολογικὰ ἀντιμετώπισε με ἐπιτυχία ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Δυστυχῶς πατριάρχης στὴν Κωνσταντινούπολη ἦταν τότε ὁ περιλάλιτος Ἰωάννης Καλέκας (1334-1347), ὁ ὁποῖος ὑπεστήριξε τὸν Βαρλαάμ Καλαβρὸ καὶ ἐδίωξε καὶ ἐφυλάκισε τὸν Ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ. Δὲν ἔφθναν αὐτὲς οἱ διαιρετικὲς του ἐνέργειες στὸν χῶρο τοῦ δόγματος, τῆς Πίστεως, προκάλεσε διαρρέσεις καὶ στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας με τὴν δημιουργία δεύτερης μητρόπολης, ἀπεξαρτημένης ἀπὸ τὴν ἐνιαία μητρόπολη Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας, ὅπως ἀκριβῶς πράττει σήμερα καὶ ὁ πατριάρχης Βαρθολομαῖος· δὲν μᾶς ἔφθανε ὁ φιλοπαπισμὸς καὶ ἡ ἀμνήστευση τῶν αἰρέσεων στὴν ψευδοσύνοδο τῆς Κρήτης, διαιρεῖ τώρα καὶ διασπᾶ τὴν ἐνιαία Ρωσικὴ Ἐκκλησία, με τὴν ἀπεξάρτησι τῆς Οὐκρανίας καὶ τὴν χορήγησι αὐτοκεφάλου, ὅχι στὴν κανονικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ὑπὸ τὸν μητροπολίτη Ὀνούφριο, ἡ ὁποία δὲν ἐζήτησε τὸ αὐτοκέφαλο, ἀλλὰ σὲ δύο σχισματικὲς μερίδες ὑπὸ τοὺς καθηρημένους ἀρχιερεῖς Φιλάρετο καὶ Μακάριο, ἀγνοώντας τὶς ποινὲς ποὺ τοὺς ἐπέβαλε ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία καὶ περιφρονώντας τὶς ἀποφάσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανονικῶν δικαστηρίων τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, ὡσὰν νὰ εἶναι πάπας τῆς Ἀνατολῆς. Αὐτὸ καθιστᾶ τὶς αὐθαιρεσίαι τοῦ πατριάρχου Βαρθολομαίου χειρότερες ἀπὸ τὶς αὐθαιρεσίαι τοῦ Ἰωάννη Καλέκα, διότι συγχρόνως με τὴν διαιρετικὴ καὶ διασπαστικὴ του ἐνέργεια, γίνεται καὶ κοινωνὸς τοῦ σχίσματος καὶ ἀκοινωνήτος, κατὰ τὸ «ὁ κοινωνῶν ἀκοινωνήτω ἀκοινωνήτος ἔσται», διότι ἡ ἐπιβαλοῦσα στοὺς σχισματικοὺς τῆς Οὐκρανίας τὶς ποινὲς τῆς καθαιρέσεως καὶ τοῦ ἀφορισμοῦ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἐξακολουθεῖ νὰ τοὺς θεωρεῖ σχισματικούς, καθηρημένους καὶ ἀφορισμένους»⁷.

Ὅταν τὸ 1347 ἔγινε πολιτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἀλλαγὴ στὴν Κωνσταντινούπολη με τὸ νὰ ἀνακηρυχθεῖ αὐτοκράτωρ ὁ Ἰωάννης Στ' Καντακουζηνὸς (1347-1354), φίλος τῶν ἡσυχαστῶν, ἐκθρονίσθηκε ὁ Ἰωάννης Καλέκας καὶ τὸν πατριαρχικὸ θρόνο κατέλαβε ὁ ἡσυχαστὴς Ἰσίδωρος (1347-135). Μαζὶ με τὴν εἰρήνευση τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν καταδίκη τοῦ Βαρλαάμ καὶ τῶν ὁπαδῶν του, ἀποκαταστάθηκε καὶ ἡ ἐνότητι στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας με τὴν κατάργησι τῆς μητρόπολης Γαλλικίας, ποὺ προώθησε ὁ Ἰωάννης Καλέκας, καὶ τὴν ἐπανένωσι ὅλων τῶν Ρώσων Ὁρθοδόξων ὑπὸ τὴν ἐνιαία μητρόπολη Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας. Σῶζονται πολλὰ ἔγγραφα, ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέροντα περὶ τοῦ ὅτι ἡ περιοχὴ τῆς σημερινῆς Οὐκρανίας ὑπαγόταν πάντοτε στὴν ἐνιαία Ρωσικὴ Ἐκκλησία, καὶ μόνον σὲ περιόδους συγχύσεως καὶ ἀνωμαλίας ἀποσπᾶσθηκε προσωρινά, συντελούσης εἰς αὐτὸ καὶ τῆς «κακογνωμίας τοῦ χρηματίσαντος πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως,

7. Κανὼν Β' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τοπικῆς Συνόδου: «Μὴ ἐξεῖναι δὲ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις, μηδὲ ἐν ἐτέρα Ἐκκλησία ὑποδέχεσθαι τοὺς ἐν ἐτέρα Ἐκκλησία μὴ συναγομένους. Εἰ δὲ φανεῖν τις τῶν Ἐπισκόπων, ἢ Πρεσβυτέρων, ἢ Διακόνων, ἢ τις τοῦ Κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, καὶ τοῦτον ἀκοινωνήτων εἶναι, ὡς ἂν συγγέοντα τὸν Κανόνα τῆς Ἐκκλησίας».

οὐδὲν ἕτερον σπουδάσαντος ἢ τὸ τὰς οἰκείας ὀρέξεις, πληροῦν», ὅπως γράφει ὁ αὐτοκράτωρ, Ἰωάννης Καντακουζηνὸς πρὸς τὸν μέγαν ἡγεμόνα τῆς Ρωσίας Συμεὼν ἐννοώντας τὸν Ἰωάννη Καλέκα. Θὰ παρουσιάσουμε ὀλίγα ἔγγραφα ἀποσπώντας ἐπιλεκτικὰ τὶς σημαντικὲς θέσεις, ἀλλὰ καὶ παραθέτοντας κάποια ἐξ' ὀλοκλήρου γιὰ νὰ ὑπάρχει πληρέστερη εἰκόνα.

β) Ἡ ἐνότητα ἀποκαθίσταται ἀπὸ τὸν ἡσυχαστὴ πατριάρχην Ἰσιδώρο Α΄.

Σὲ συνοδικὴ ἀπόφασιν ἐπὶ πατριάρχου Ἰσιδώρου ποὺ ἀποκατέστησε τὴν ἐνότητα τῆς μητροπόλεως Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας (1347) γίνεται ἀναφορὰ στὴν σύγχυσι καὶ ἀνωμαλία ποὺ προκάλεσαν οἱ διενέξεις καὶ οἱ ἐμφύλιες διαμάχες μεταξὺ τῶν Ρώσων ἡγεμόνων καὶ ὑπενθυμίζεται ἡ ἐπὶ τετρακόσια χρόνια ἀρραγῆς ἐνότης ὑπὸ τὸν μητροπολίτη Κιέβου. Μικροδιενέξεις ἐτακτοποιοῦντο σύντομα ἀπὸ τὸν μητροπολίτη. «Τὸ γὰρ ἔθνος τῶν Ρώσων, χρόνος ἤδη μακρὸς, εἰς τετρακοσίους ἐγγὺς ἐξήκων, ἓνα μητροπολίτην γνωρίζον τὸν κατὰ καιροὺς τὴν Κυγέβου λαχόντα μητρόπολιν, βαθείας ἀπολαῦον ἦν τῆς μετ' ἀλλήλων εἰρήνης, εἴτι που καὶ τοῦ δέοντος ἐκτραπεῖν, οἷα φιλεῖ γίγνεσθαι, ἐπαναγόμενον ὑπ' αὐτοῦ καὶ διορθούμενον εὐχερῶς». Παρατίθεται στὴν συνέχεια ἐκτενὲς ἀπόσπασμα ἀπὸ χρυσόβουλλο ἔγγραφο τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ πρὸς τὸν μέγαν ἡγεμόνα Συμεὼν καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνες, εἰς τὸ ὁποῖο λέγεται ὅτι ὅλες οἱ ἐπισκοπὲς τῆς Μικρᾶς Ρωσίας, τῆς σημερινῆς Οὐκρανίας, τὶς ὁποῖες κατανομάζει, «ὑπέκειντο, ἀφ' ὅτου τὸ τῶν Ρώσων ἔθνος Χριστοῦ χάριτι τὴν θεογνωσίαν ἐδέξαντο, εἰς τὴν ἀγνωτάτην μητρόπολιν Κυγέβου», στὴν ὁποία ὑπάγονται καὶ οἱ ἐπισκοπὲς τῆς Μεγάλης Ρωσίας. Λόγω ὅμως τῆς συγχύσεως καὶ ἀνωμαλίας μετὰ τὴν μογγολικὴ κατάκτησι βρῆκαν τὴν εὐκαιρία πολιτικοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοὶ παράγοντες στὴν Κωνσταντινούπολη, καὶ δυστυχῶς «καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας παρὰ τὸ εἶκος προϊστάμενος», δηλαδὴ ὁ πατριάρχης Καλέκας, ποὺ γιὰ τίποτε ἄλλο δὲν φρόντιζαν παρὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὶς ὀρέξεις τους, καὶ προκάλεσαν μεγάλη ἀταξία στὰ πολιτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, μὲ τὴν καινοτομία νὰ ἀποσπᾶσιν ἀπὸ τὴν μητρόπολη Κιέβου, ποὺ τώρα εἶχε τὴν ἔδρα τῆς στὴ Μόσχα, τὶς ἐπισκοπὲς τῆς Μικρᾶς Ρωσίας καὶ νὰ τὶς ὑπαγάγουν στὸν ἀρχιερέα τῆς Γαλλικίας, τὸν ὁποῖο προήγαγαν ἀπὸ ἐπίσκοπο σὲ μητροπολίτη, ὅπως θέλει τώρα ὁ πατριάρχης Βαρθολομαῖος νὰ κάνει πατριάρχην Κιέβου τὸν σχισματικὸ Φιλάρετο. Αὐτό, ὅμως, καταλύει τὰ νόμιμα ἔθιμα σὲ ὀλόκληρη τὴν Ρωσία, εἶναι βαρὺ καὶ δυσάρεστο εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς ποὺ δὲν θέλουν νὰ ποιμαίνονται ἀπὸ δύο μητροπολίτες, ἀλλὰ ἐπιθυμοῦν νὰ παραμείνει ἀπαρασάλευτη καὶ ἀμετακίνητη ἡ παλαιὰ συνήθεια τῆς μιᾶς καὶ ἐνιαίας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, γι' αὐτὸ καὶ θὰ κάνουν τὸ πᾶν ὥστε νὰ μὴ περάσει, νὰ καταλυθεῖ αὐτὴ ἡ καινοτομία, ὅπως καταλύθηκε καὶ στὸ παρελθόν, ὅσες φορὲς ἐπιχειρήθηκε. Εἶναι σὰν νὰ φωτογραφίσει τὸ ἔγγραφο τὴν σημερινὴν κατάστασι· ἀπουσιάζει μόνον ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη ὁ καταλύτης τῆς καινοτομίας. Λέγει τὸ αὐτοκρατορικὸ ἔγγραφο:

«Κατὰ τὸν πρὸν ὀλίγου δὲ γεγονότα καιρὸν τῆς συγχύσεως, σύνδρομον τὸν τοιοῦτον εὐρόντες καιρὸν οἷ τε τὰ τῆς βασιλείας πράγματα διοικοῦντες, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας παρὰ τὸ εἶκος

προϊστάμενος, μηδὲν ἕτερον σπουδάζοντες ἢ τὸ τὰς οἰκείας ὀρέξεις πληροῦν, καὶ διὰ ταύτας τὴν τῶν κοινῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κατάστασιν εἰς ἀταξίαν μετασκευάσαντες καὶ πάντα σχεδὸν ἀνατρέφαντες καὶ συγχέαντες καὶ ταῖς τῶν χριστιανῶν ψυχαῖς τε καὶ σώμασι πᾶσαν καὶ παντοίαν βλάβην προξενήσαντες καὶ ζημίαν καὶ καινοτομίαν κ' ἂν τούτῳ ποιούμενοι, ἀπέσπασαν ἀπὸ ταύτης δὴ τῆς ἀγιοτάτης μητροπόλεως Κυγέβου τὰς ῥηθείσας τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας ἐπισκοπὰς καὶ ὑπὸ τὸν ἀρχιερέα Γαλλίτζης ὑποκεῖσθαι, προβιβάσαντες αὐτὸν ἀπὸ ἐπισκόπου εἰς μητροπολίτην, ὃ δὴ καὶ γέγονε μὲν εἰς κατάλυσιν τῶν ἐκ παλαιοῦ νενομισμένων ἐθίμων εἰς τὴν τοιαύτην χώραν τῆς πάσης Ῥωσίας, ἔδοξε δὲ βαρὺ καὶ ἐπαχθὲς καὶ εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ πάντας χριστιανούς, μὴ ἀνασχομένους ὑπὸ δυσὶ μητροπολίταις ποιμαίνεσθαι, ἀλλὰ βουλομένους ἀσάλευτον καὶ ἀμετακίνητον μένειν τὴν, ἣν εἶχον ἐκ παλαιοῦ συνήθειαν, ὡς δεδήλωται, καὶ πάντα τρόπον κινῶντας εἰς τὴν τῆς τοιαύτης καινοτομίας κατάλυσιν, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις καιροῖς ἐπεχειρήθη μὲν ἡ τοιαύτη καινοτομία γίνεσθαι, κατελύθη δὲ καὶ ἀνετράπη ἅμα τῷ γεγονέναι, μὴ ἀνασχομένων, ὡς εἴρηται, τῶν ἐκεῖσε χριστιανῶν τὸ τοιοῦτον αὐτῶν ἔθος ἀθετηθῆναι».

Μὲ βάση καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸ ἔγγραφο ἡ πατριαρχικὴ σύνοδος καταργεῖ τὴν μητρόπολη Γαλλικίας καὶ ἐπαναφέρει ὅλες τὶς ἐπισκοπὲς ὑπὸ τὸν μητροπολίτη Κιέβου καὶ πάσης Ῥωσίας ἀποκαθιστώντας τὴν ἐνότητά τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥωσίας. Ἡ ρύθμιση αὐτὴ κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς συνόδου τῆς Κωνσταντινούπολης ἔπρεπε νὰ παραμείνει ἀμετακίνητη στὸ μέλλον, διότι εἶναι ἀρχαία καὶ δίκαιη γιὰ τὸ συμφέρον ἑνὸς τόσο μεγάλου ἔθνους καὶ τῆς μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ ὁμονοίας: «Καὶ ὑπακεῖσθαι αὐτῇ, ὡς τὸ πρότερον, εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα καὶ διηνεκῆ χρόνον...καὶ ἡ κατάστασις αὕτη, ὡς ἀρχαία καὶ δικαία καὶ πολὺ τὸ εὐλογον ἔχουσα καὶ ἐπὶ συμφέροντι ἔθνους τοσοῦτου, τῆς μετ' ἀλλήλων δηλονότι εἰρηνικῆς αὐτῶν ὁμονοίας ἕνεκα γεγονυῖα, τὸ ἀπαραποίητον καὶ παρὰ τῶν μεθ' ἡμᾶς ἀγιοτάτων πατριαρχῶν λήφεται...». Παραθέτομε ὁλόκληρο τὸ ἔγγραφο τῆς συνοδικῆς ἀπόφασης:

Συνοδικὴ ἀπόφασις ἐπὶ πατριάρχου Ἰσιδώρου (1347-1350) περὶ τῆς ἐνότητος τῆς μητροπόλεως Κιέβου καὶ πάσης Ῥωσίας 1347.

Ἦδύ τι καὶ ναυσιπόροις γαληνῶν πέλαγος καὶ ἐπιπνέων ζέφυρος ἐξουσίας, ἠδὺ αὖ ὁμοίως κ' ἂν τοῖς πολιτικοῖς πράγμασιν εὐνομία, εἰρήνη τε καὶ ὁμόνοια· ὡς γὰρ τοῖς οὕτω ναυτιλλομένοις χερσῶν δηλαδὴ καὶ ζάλης καὶ τρικυμίας χωρὶς οὐκ ἐν ἀμφιβόλοις ἢ σωτηρία, καὶ τὸ σκάφος εὐχερῶς εἰς λιμένα καταγεται, οὕτω δὴ καὶ τοῖς ἐν εὐνομίᾳ ζῶσι τε καὶ πολιτευομένοις. Σωτήριος γὰρ αὐτοῖς ὁ βίος, ὅσῳ καὶ ἀπειράτος τῶν τῆς συγχύσεως χαλεπῶν. Σύγχυσις γὰρ τὸ μέγιστον τῶν ἐν βίῳ δεινῶν, ἐπειδὴ καὶ φύσις αὐτῆ, ἄνω τε καὶ κάτω πάντα ποιεῖν καὶ ἀναμιξθῆναι τε ὁμοῦ συγκυκᾶν καὶ ἀνθρώπινα πράγματα, καὶ τοῦτο ἴδη τις ἂν τοῖς ἦδη ῥηθησομένοις. Τὸ γὰρ ἔθνος τῶν Ῥώσων, χρόνος ἦδη μακρὸς, εἰς τετρακοσίους ἔγγυς ἐξήκων, ἕνα μητροπολίτην γνωρίζον, τὸν κατὰ καιροὺς τὴν Κυγέβου λαχόντα μητρόπολιν, βαθείας ἀπολαῦον ἦν τῆς μετ' ἀλλήλων εἰρήνης, εἴ τι που καὶ τοῦ δέοντος ἐκτραπεῖν, οἷα φιλεῖ γίνεσθαι, ἐπαναγόμενον ὑπ' αὐτοῦ καὶ διορθούμενον εὐχερῶς. Ὁ μέντοι παραχωρήσει θεοῦ διὰ πλῆθος ἀμαρτιῶν ἐπισυμβᾶς

πρὸ ὀλίγου καιρὸς τῆς συγχύσεως καὶ τὴν τοιαύτην τοῦ ἔθνους κατάστασιν ἀνέτρεψε καὶ συνέχεε, καὶ μικροῦ δεῖν διὰ μάχας σφισὶ καὶ πολέμους ἐμφυλίους κεκίνηκε· καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος καιρὸς τοιαῦτα οἰκεία πάντως ἑαυτῷ ποιῶν, ὁ ἐκ θεοῦ δὲ τὸ βασιλεύειν κληρὸν λαχὼν δίκαιον ἔνεκεν ἀληθείας καὶ πραότητος καὶ δικαιοσύνης, ἐν οἷς ἅπαντα τοὺς πρὸ αὐτοῦ σχεδὸν ὑπερίλασε βασιλέας, κράτιστος καὶ ἅγιός μου αὐτοκράτωρ, γνωρισθέντος τοῦ πράγματος τῷ ἐνθέῳ κράτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐξ ἡμῶν τε αὐτῶν καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς καὶ θείας συνόδου καὶ ἅμα, ἐξ ὧν ἔλεγε καὶ ἐδεῖτο τὰ ἐκεῖθεν καταπεμφθέντα γράμματα τοῦ τε ἱερωτάτου μητροπολίτου Κυγέβου, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Ῥωσίας, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ τῆς ἡμῶν μετριότητος, τοῦ τε εὐγενεστάτου ῥηγὸς πάσης Ῥωσίας καὶ περιποθίτου ἀνεψιοῦ τοῦ κρατίστου καὶ ἁγίου μας αὐτοκράτορος, κῆρ Συμεών, καὶ τῶν ἄλλων ῥηγῶν, ἃ καὶ συνοδικῶς ἡμῖν εἰς ἐπίσκοον ἀνεγνώσθησαν, εὐδόκησε σεπτὸν ἀπολυθῆναι χρυσοβούλλον, ἐπ' αὐτῶν ἔχον τῶν λέξεων οὕτως: «ἐπεὶ αἱ κατὰ τὸν τόπον τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας τὸν ἐπικεκλημένον Βουλούνιον εὐρισκόμεναι ἀγιώταται ἐπισκοπαί, ἢ τε Γάλλιτζα, τὸ Βολοδίμηρον, τὸ Χόλμιν, τὸ Περεμίσθλιν, τὸ Λουτζικὸν καὶ τὸ Τούροβον, ὑπέκειντο, ἀφ' ὅτου τὸ τῶν Ῥώσων ἔθνος Χριστοῦ χάριτι τὴν θεογνωσίαν ἐδέξαντο, εἰς τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν Κυγέβου, ἣν διέπει ἀρτίως ὁ κατ' αὐτὴν ἱερώτατος μητροπολίτης, ὑπερτίμος καὶ ἐξαρχος πάσης Ῥωσίας, κῆρ Θεόγνωστος, ὡς καὶ αἱ τῆς Μεγάλης Ῥωσίας ἀγιώταται ἐπισκοπαί, κατὰ τὸν πρὸ ὀλίγου δὲ γεγονότα καιρὸν τῆς συγχύσεως, σύνδρομον τὸν τοιοῦτον εὐρόντες καιρὸν οἷ τε τὰ τῆς βασιλείας πράγματα διοικοῦντες, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας παρὰ τὸ εἶκός προϊστάμενος, μηδὲν ἕτερον σπουδάζοντες ἢ τὸ τὰς οἰκείας ὀρέξεις πληροῦν καὶ διὰ ταύτας τὴν τῶν κοινῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κατάστασιν εἰς ἀταξίαν μετασκευάσαντες καὶ πάντα σχεδὸν ἀνατρέψαντες καὶ συγχέαντες καὶ ταῖς τῶν χριστιανῶν ψυχαῖς τε καὶ σώμασι πᾶσαν καὶ παντοίαν βλάβην προξενήσαντες καὶ ζημίαν καὶ καινοτομίαν κᾶν τούτῳ ποιούμενοι, ἀπέσπασαν ἀπὸ ταύτης δὴ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Κυγέβου τὰς ῥηθείσας τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας ἐπισκοπὰς καὶ ὑπὸ τὸν ἀρχιερέα Γαλλίτζης ὑποκείσθαι, προβιβάσαντες αὐτὸν ἀπὸ ἐπισκόπου εἰς μητροπολίτην, ὃ δὴ καὶ γέγονε μὲν εἰς κατάλυσιν τῶν ἐκ παλαιοῦ νενομισμένων ἐθίμων εἰς τὴν τοιαύτην χώραν τῆς πάσης Ῥωσίας, ἔδοξε βαρὺ καὶ ἐπαχθὲς καὶ εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ πάντας χριστιανούς, μὴ ἀνασχομένους ὑπὸ δυσὶ μητροπολίταις ποιμαίνεσθαι, ἀλλὰ βουλομένους ἀσάλευτον καὶ ἀμετακίνητον μένειν τὴν, ἣν εἶχον ἐκ παλαιοῦ συνήθειαν, ὡς δεδῆλωται, καὶ πάντα τρόπον κινουντας εἰς τὴν τῆς τοιαύτης καινοτομίας κατάλυσιν, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις καιροῖς ἐπεχειρήθη μὲν ἡ τοιαύτη καινοτομία γίνεσθαι, κατελύθη δὲ καὶ ἀνετράπη ἅμα τῷ γεγονέναι, μὴ ἀνασχομένων, ὡς εἴρηται, τῶν ἐκεῖσε χριστιανῶν τὸ τοιοῦτον αὐτῶν ἔθος ἀθιτηθῆναι. Ἀννέχθη δὲ τὰ περὶ τούτου ἀρτίως εἰς τὴν βασιλείαν μου παρὰ τοῦ εὐγενεστάτου μεγάλου ῥηγὸς Ῥωσίας καὶ περιποθίτου ἀνεψιοῦ τῆς βασιλείας μου, κῆρ Συμεών, καὶ ἐξητήθη μετὰ

παρακλήσεως αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων ἐκείσε ῥηγῶν, ὥστε ἀποκαταστῆναι καὶ αὐθις διὰ χρυσοβούλλου τῆς βασιλείας μου τὰς τοιαύτας ἐπισκοπὰς ὑπὸ τὴν ῥηθείσαν ἀγιωτάτην μητρόπολιν Κυγέβου, ὡς καὶ τὸ πρότερον, ἡ βασιλεία μου τὴν τοιαύτην αὐτοῦ ζήτησιν δικαίαν καὶ εὐλογον κρίνασα διὰ τε τὸ ῥηθὲν καὶ ἄνωθεν μέχρι νῦν κρατῆσαι ἐκκλησιαστικὸν ἔθος, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ περιὸν τῆς ἀρετῆς τε καὶ θεαρέστου πολιτείας αὐτοῦ δὴ τοῦ διαληφθέντος ἱερωτάτου μητροπολίτου Κυγέβου, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Ῥωσίας, τὸν παρόντα χρυσόβουλλον λόγον ἀπολύουσα εὐδοκεῖ καὶ προστάσσει καὶ διορίζεται ὑποκεισθαι καὶ αὐθις τῇ ῥηθείσῃ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει Κυγέβου τὰς κατὰ τὴν εἰρημένην Μικρὰν Ῥωσίαν ἀγιωτάτας ἐπισκοπὰς, τίν τε Γάλλιτζαν, τὸ Βολοδίμηρον, τὸ Χόλμιν, τὸ Περιεμίσθλιν, τὸ Λουτζικὸν καὶ τὸ Τούροβον, αἵτινες παρὰ τὸ εἶκος τῷ Γαλλίτζης ἐδόθησαν, ὡς δεδήλωται, κατὰ τὸν ῥηθέντα καιρὸν τῆς συγχύσεως, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ τῇ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει Κυγέβου ἀρχιερατικῶς διαπρέποντα ποιεῖν ἐν αὐταῖς, ὅσα καὶ οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες τοὺς μητροπολίτας ἐν ταῖς ὑπ' αὐταῖς οἱ προγεγονότες μητροπολίται καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ διαληφθεὶς ἱερώτατος μητροπολίτης Κυγέβου ἐτέλει, χειροτονῶν καὶ ἐγκαθιστῶν ἐν αὐταῖς ἐπισκόπους καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς ἀνακρίνων καὶ ἐξετάζων ἐπὶ τισιν ἐκκλησιαστικοῖς, εἰ δέοι, ζητήμασι καὶ τᾶλλα ποιῶν, ὅσα τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς κανόσι νενόμισται, ὀφειλόντων καὶ τῶν κατὰ τὰς τοιαύτας ἀγιωτάτας ἐπισκοπὰς θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἔχειν εἰς αὐτὸν δὴ τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Κυγέβου, ὑπερτίμον καὶ ἐξάρχον πάσης Ῥωσίας, κῦρ Θεογνώστον καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν κατὰ καιροὺς ἐν αὐτῇ ἀρχιερατικῶς διαπρέποντας τὴν προσήκουσαν εὐπειθειαν, ὅσα καὶ εἰς πρῶτον ἀρχιερέα τούτων, καὶ ὑπακούειν αὐτῷ, ἐφ' οἷς ἂν ἔχοι λέγειν καὶ εἰσρηγεῖσθαι αὐτοῖς, ἀφορῶσιν εἰς καταρτισμὸν τῶν ἐκείσε χριστιανῶν καὶ εἰς ἑτέραν ἐκκλησιαστικὴν καὶ κανονικὴν πολιτείαν καὶ κατάστασιν, ὅθεν καὶ τῇ ἰσχύι καὶ δυνάμει τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου ὑποκείσονται μὲν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς αὐταὶ δὴ αἱ ῥηθεῖσαι ἀγιώταται ἐπισκοπαὶ τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας τῇ διαληφθείσῃ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει Κυγέβου καὶ τῷ ταύτην ἀρχιερατικῶς διέποντι κατὰ τὸ παρὸν ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ, ὑπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ πάσης Ῥωσίας, κῦρ Θεογνώστῳ, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τὰ κατ' αὐτὰς ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται, ἀνακριθῆσονται τε καὶ ἐξετασθήσονται, καὶ τῆς προσηκούσης διορθώσεως ἐπιτεύξονται, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ὀφειλόμενα πάντα καὶ νενομισμένα τελεῖσθαι διαπραχθήσονται, μετ' αὐτὸν δὲ καὶ τοῖς κατὰ καιροὺς ἐν αὐτῇ ἀρχιερατικῶς διαπρέπουσι, καὶ ἡ τοιαύτη κατάστασις ἐς ἀεὶ διατηρηθήσεται, ὡς καὶ ἦν ἐξ ἔθους ἐκ παλαιοῦ, καθάπερ δεδήλωται, τὰς κατ' αὐτοὺς ἀγιωτάτας ἐπισκοπὰς ὑφ' ἓνα μητροπολίτην εὐρίσκεισθαι. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ ὁ παρὼν χρυσόβουλλος λόγος τῆς βασιλείας μου ἐγένετο καὶ ἐπεχορηγήθη τῷ μέρει τῆς ῥηθείσης ἀγιωτάτης μητροπόλεως Κυγέβου εἰς τὴν περὶ τούτου ἀσφάλειαν, ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα αὐγουστον τῆς νῦν τρεχούσης πεντεκαιδεκάτης ἡ νδικτιῶνος τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ

πεντηκοστοῦ πέμπτου ἔτους, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημίνατο κράτος».

Ἀκολουθῶς τοιγαροῦν, ὡς ἐχρῆν, καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν γνώμη κοινῇ τῆς περὶ ἡμᾶς ὀμνύρουως τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Ἡρακλείας, τοῦ Θεσσαλονίκης, τοῦ Κυζίκου, τοῦ Φιλαδελφείας, τοῦ Σεβαστείας, τοῦ Ποντοπρακλείας, τοῦ Προύσης, τοῦ Μιτυλήνης, τοῦ Αἴνου, τοῦ Σουγδαίας, τοῦ Γοθθίας, τοῦ Βιζύης, τοῦ Καλλιουπόλεως καὶ τοῦ Γαρέλλης, πέπραχεν ἐπανασωθῆναι καὶ ἐπανελθεῖν τῇ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει Κυγέβου τὰς εἰρημένας ταύτης ἐπισκοπίας, τὴν Γαλλίτζαν, τὸ Βολοδίμρον, τὸ Χόλμιν, τὸ Περεμίσθλιν, τὸ Λουτζικὸν καὶ τὸ Τούροβον, καὶ ὑποκεῖσθαι αὐτῇ, ὡς τὸ πρότερον, εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα καὶ διηνεκῇ χρόνον καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς εὕρισκομένους θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους, μητροπολίτην καὶ πρῶτον ἑαυτῶν εἶναι τὸ Κυγέβου καὶ εὐπειθεῖν αὐτῶ, ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς. Ἄκυροῦμεν γὰρ καὶ τὴν ἐν τῷ πρὸ ὀλίγου καιρῷ τῆς συγχύσεως γενομένην παρὰ τοῦ πρὸ ἡμῶν πατριαρχεύσαντος συνοδικὴν ἐπὶ τῇ τῆς Γαλλίτζης πράξιν καὶ λύομεν καὶ συγχωροῦμεν συνοδικῶς καὶ τὸν ἐκφωνηθέντα τῷ τότε ἐκκλησιαστικὸν δεσμὸν κατὰ τῶν μὴ πειθομένων τῷ Γαλλίτζης ἐπισκόπων καὶ τῶν ἄλλων, ὡς παραλόγως γεγονότα, διὸ δὴ καὶ ἔσονταί τῃ τῆς Κυγέβου καὶ αὐθις ὑποκεῖμεναι αἱ ἠριθμημένοι αὐταὶ ἀγιώτατα ἐπισκοπαί, καὶ ἡ κατάστασις αὐτῆ, ὡς ἀρχαία καὶ δικαία καὶ πολὺ τὸ εὐλογον ἔχουσα καὶ ἐπὶ συμφέροντι ἔθνοὺς τοσοῦτου, τῆς μετ' ἀλλήλων δηλονότι εἰρηνικῆς αὐτῶν ὁμονοίας ἕνεκα γεγυνοῦσα, τὸ ἀπαραιοῖτον καὶ παρὰ τῶν μεθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτων πατριαρχῶν λήφεται, καὶ ὁ νῦν τε ἱερώτατος μητροπολίτης Κυγέβου, ὑπέρρυμος καὶ ἔξαρχος πάσης Ῥωσίας, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ συλλειτουργός, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἱερώτατοι ἀρχιερεῖς διαπράξονται ἐπ' αὐτοῖς ἀπροκρματίστως, ὅσα αὐτοῖς ἐφεῖται κανονικῶς. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ ἡ παροῦσα ἡμετέρα καὶ συνοδικὴ πράξις ἐγένετο καὶ ἐπεδόθη τῷ μέρει τῆς διαληφθείσης ἀγιωτάτης μητροπόλεως Κυγέβου εἰς διαωνίζουσαν τὴν ἀσφάλειαν.

Μηνὶ σεπτεμβρίῳ ἰνδ. πρώτης⁸.

Ἡ σύνοδος ἀποστέλλει ἐπιστολὴν καὶ πρὸς τὸν μητροπολίτην Γαλλικίας, μὲ τὴν ὁποία τοῦ ἀνακοινώνει ὅτι οἱ ἐπισκοπὲς τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας (Οὐκρανίας) ἐπανέρχονται εἰς τὴν μητρόπολιν Κιέβου καὶ πάσης Ῥωσίας, ὅπου ἦσαν καὶ προηγουμένως, καὶ ἐπομένως καταργεῖται ἡ μητρόπολις του. Τὸν προσκαλεῖ ἐπίσης νὰ μεταβεῖ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, γιὰ νὰ ἐξετασθοῦν συνοδικὰ οἱ ἐναντίον του κατηγορίες. Παραθέτομε τὸ λακωνικὸν κείμενον:

Κλῆσις τοῦ μητροπολίτου Γαλίτζης εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς κρίσιν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἰσιδώρου 1347.

Ἱερώτατε μητροπολίτα Γαλλίτζης καὶ ὑπέρρυμπε, ἀγαπητὲ κατὰ Κύριον ἀδελφὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ συλλειτουργγέ. Χάρις εἶη καὶ

8. Στὸ μνημονευθὲν βιβλίον μας *Κωνσταντινούπολι καὶ Μόσχα*, σελ. 104-109. Ὅλα τὰ κείμενα ποὺ ἀναδημοσιεύσαμε εἶναι παρμένα ἀπὸ τὴν γνωστὴ ἔκδοσιν F. MIKLOSICH-I. MÜLLER, *Acta et diplomata graeca medii aevi*, τόμοι 1-6, Τόμος 1, Vindobonae 1860.

εἰρήνη παρὰ Θεοῦ τῇ σῇ ἱερότητι. Ἀπὸ τοῦ ἀπολυθέντος ἀρτίως σεπτοῦ χρυσοβούλλου τοῦ κρατίστου καὶ ἀγίου μου αὐτοκράτορος καὶ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας καὶ συνοδικῆς πράξεως γνωρίζειν μέλλει καὶ ἡ ἱερότης σου, ὅσον ἐγένετο καὶ ἀποκατέστη καὶ περὶ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας, ταχθέντος ὑποκειῖσθαι πάλιν αὐτὰς ὡς τὸ πρότερον τῇ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει Κυγέβου, περὶ δὲ τῆς ἱερότητός σου ἴσθι, ὡς ἐλαλήθησαν, ὅσα δῆτα καὶ ἐλαλήθησαν αἰτιάματα, συνοδικῆς ἐξετάσεως δεόμενα, καὶ παρεγγυώμεθα, ὡς ἂν ἐπιστῆς καὶ καταλάβῃς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἱερὰν καὶ θεῖαν σύνοδον, ὡς ἂν συνοδικῶς ἐξετασθέντων τῶν τοιούτων αἰτιαμάτων γένηται καὶ ἀποκα(τα)στῆ, ὅσον ἂν διαγνωσθῆ κανονικῶς δίκαιον. Ἐλθὲ οὖν ἀπαραιτήτως, μηδὲν ὑπερθέμενος. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἶη μετὰ τῆς σῆς ἱερότητος.

Μηνὶ σεπτεμβρίῳ ἰνδ. α⁹.

γ) Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Στ' Καντακουζηνὸς ὑπὲρ τῆς ἐνιαίας Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας

Τὰ ἄλλα ἔγγραφα ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ Ἰσιδώρου Α' ἀνίκουν στὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννη Στ' Καντακουζηνό. Τὸ ἓνα ἀπευθύνεται στὸν μητροπολίτη Κιέβου (1347), ὁ ὁποῖος διαμαρτυρόταν γιὰ τὴν διάσπασιν τῆς μητροπόλεως μὲ τὴν ἴδρυσιν τῆς μητροπόλεως Γαλλικίας. Αὐτὴ ἡ καινοτομία ὀφειλόταν, κατὰ τὸν αὐτοκράτορα, στὴν σύγχυσιν καὶ ἀνωμαλία τῶν καιρῶν, τῆς ὁποίας τὰ αἷτια ἦσαν πολλά, τὸ μεγαλύτερο ὅμως προερχόταν ἀπὸ τὴν κακογνωμία τοῦ πατριάρχου Ἰωάννη Καλέκα: «Ἐν ταύτῃ γὰρ πολλῶν καὶ ἄλλων ἀτοπιημάτων γεγονότων καὶ καινοτομιῶν καὶ δι' ἄλλα μὲν αἷτια, τὸ μείζον δὲ διὰ τὴν κακογνωμίαν τοῦ χρηματίσαντος πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐγένετο καὶ εἰς ἡμᾶς τοιαύτη καινοτομία». Εἶναι βέβαιο πὼς μετὰ τῶν πολλῶν ἀτοπιημάτων καὶ καινοτομιῶν ὑπολογίζει ὁ Καντακουζηνὸς τοὺς διωγμοὺς ἐναντίον τῶν ἡσυχαστῶν, ὅπως πράττει καὶ τώρα ὁ Βαρθολομαῖος ἐναντίον ὧσων ἀγωνιζόμεστε κατὰ τῆς παναιρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καὶ τῆς ψευδοσυνόδου τῆς Κρήτης. Ἀνακοινώνει ὁ αὐτοκράτωρ στὸν μητροπολίτη ὅτι οἱ ἀποκοπεῖσες ἐπισκοπὲς τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας ἐπανέρχονται στὴν μητρόπολιν Κιέβου καὶ ὅτι ἐκλήθη καὶ ὁ μητροπολίτης Γαλλικίας στὴν Κωνσταντινούπολιν, γιὰ νὰ ἐξετασθοῦν οἱ ἐναντίον του κατηγορίες¹⁰.

Τὸ δεύτερο γράμμα τοῦ αὐτοκράτορος ἀπευθύνεται πρὸς τὸν μέγαν ἡγεμόνα τῆς Ῥωσίας Συμεών, μὲ τὸ ὁποῖο γνωστοποιεῖ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότιος τῆς μητροπόλεως Κιέβου καὶ πάσης Ῥωσίας (1347). Ἐπαναλαμβάνει ὅτι μετὰ τῶν πολλῶν ἀτοπιημάτων καὶ καινοτομιῶν τοῦ πατριάρχου Ἰωάννη Καλέκα εἶναι καὶ ἡ δημιουργία τῆς μητροπόλεως Γαλλικίας, διότι ὁ πατριάρχης γιὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἐνδιαφερόταν, ἀλλὰ μόνο γιὰ νὰ ἱκανοποιεῖ τὴν ὀρέξει του. Τώρα ὅμως ἀποκαταστάθηκε ἡ εὐταξία, ἐκθρονίσθηκε καὶ καθαιρέθηκε ὁ κακόγνωμος πατριάρχης καὶ στὴν θέσιν του ἐξελέγη νέος ἄξιος πατριάρχης ἀπὸ τὴν σύνοδο, ἡ ὁποία ἐπί-

9. Αὐτόθι, σελ. 109.

10. Αὐτόθι, σελ. 99-100.

σης ἀποφάσισε ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ρωσίας, καὶ τῆς Μεγάλης καὶ τῆς Μικρᾶς, νὰ ὑπάγονται στὴν μητρόπολη Κιέβου. Παραθέτουμε τὸ ἐνδιαφέρον ἀπόσπασμα:

«Διὸ δὲ ἔφθασε καὶ ἐγένετο παραχωρήσει θεοῦ ἢ προὔλιγου ἐπισυμβᾶσα σύγχυσις εἰς τὰ πράγματα, ἦν ἐμέλλετε γνωρίσειν καὶ ὑμεῖς, καὶ ἐγένοντο καὶ ἄλλαι πολλαὶ καινοτομίαι καὶ καταλύσεις πραγμάτων καὶ δι' ἄλλας μὲν αἰτίας, τὸ πλεόν δὲ διὰ τὴν κακογνωμίαν τοῦ χρηματίσαντος, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, οὐδὲν ἕτερον σπουδάσαντος ἢ τὸ τὰς οἰκείας ὀρέξεις πληροῦν, ἐγένετο καὶ αὕτη ἢ καινοτομία εἰς ὑμᾶς, καὶ προεβιβάσθη ὁ Γαλλίτζης εἰς μητροπολίτην. Ἀρτίως δέ, ἐπεὶ εὐδόκησεν ὁ θεός, καὶ ἐγένετο παράλογον κατὰ τὸν τοιοῦτον καιρὸν τῆς συγχύσεως, γέγονε δὲ καὶ ἀποκατέστη ἕκαστον τῶν πραγμάτων εἰς τὴν προσήκουσαν καὶ ὀφειλομένην κατάστασιν, ἐξεβλήθη ἐντεῦθεν καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ χρηματίσας Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὰς αὐτοῦ παραλογίας καὶ ἄπερ ἕτερα εἰργάσατο ἔξω τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, καὶ καθηρέθη, καὶ νυνὶ ἰδοὺ ἐξελέξατο ἡ βασιλεία μου μετὰ ψήφου καὶ δοκιμασίας τῆς θείας καὶ ἱερᾶς συνόδου, καὶ γέγονεν εἰς τὸν θρόνον τῆς θεφυλάκτου, θεοδοξάστου καὶ θεομεγαλύντου Κωνσταντινουπόλεως οἰκουμενικὸς πατριάρχης ὁ κριθεὶς ἅγιος καὶ ἀρμόδιος εἰς τὸν τοιοῦτον θρόνον τοῦ πατριαρχείου, δι' ἧν περ κέκτηται πολιτείαν θεάρεστον καὶ εἰς ὠφέλειαν πολλῶν ψυχῶν συντείνουσιν, καὶ ἐπεὶ ἐζητήσατε καὶ ὑμεῖς, ὡς ἂν ἀποκαταστῶσι καὶ αὐθις αἱ ἀγιώταται ἐπισκοπαὶ τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας, ἢ τε δηλονότι Γαλλίτζης καὶ αἱ λοιπαί, ὑπὸ τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν Κυγέβου, ὡς καὶ τὸ πρότερον, διέκρινεν ἡ βασιλεία μου καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ παναγιώτατός μου δεσπότης ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν θείας καὶ ἱερᾶς συνόδου, καὶ ἐτάχθη πάλιν ὑποκεισθαι τὰς τοιαύτας ἀγιωτάτας ἐπισκοπὰς εἰς τὴν ῥηθείσαν ἀγιωτάτην μητρόπολιν Κυγέβου καὶ ὑφ' ἓνα μητροπολίτην τὴν πᾶσαν Ῥωσίαν, τὴν τε Μεγάλην καὶ Μικρὰν, ποιμαίνεσθαι, καθὼς μέλλεις γνωρίσειν ἀπὸ τε τοῦ χρυσοβούλλου τῆς βασιλείας μου καὶ ἀπὸ τῆς τιμίας πατριαρχικῆς καὶ σ' υνοδικῆς διαγνώσεως»¹¹.

Τὸ τρίτο γράμμα τοῦ αὐτοκράτορος ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἡγεμόνα τοῦ Βλαδιμήρου Δημήτριον Λιούμπαρτ, στὸν ὁποῖο ἀνακοινώνει ἐπίσης τὴν ἀποκατάστασι τῆς ἐνότητος τῆς μητροπόλεως Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας (1347). Τοῦ γράφει ὅτι ἀπὸ τότε ποὺ ἐκχριστιανίσθησαν οἱ Ρῶσοι, ἐπεκράτησε νὰ ὑπάγονται ὅλοι, καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Μεγάλης καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Μικρᾶς Ρωσίας, στὴν ἐνιαία μητρόπολη Ρωσίας, νὰ ἔχουν ἓνα μητροπολίτη ὁ ὁποῖος θὰ χειροτονεῖ τοὺς ἐπισκόπους ὄλων τῶν περιοχῶν. Ὅσοι ἐπεχείρησαν νὰ καταλύσουν αὐτὴν τὴν κατάστασι δὲν τὸ κατόρθωσαν. Ἀναφέρεται στὴν συνέχεια ὅτι, ἐνῶ ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Γαλλικίας ὀφείλε νὰ λογοδοτήσει στὸν μητροπολίτη Κιέβου «ὑπέριτμον καὶ ἔξαρχον πάσης Ρωσίας, κῦρ Θεόγνωστον», παρέσυρε τὸν πατριάρχη Ἰωάννη Καλέκα, ὁ ὁποῖος λόγῳ κακογνωμίας ἔπραξε καὶ πολλὰ ἄλλα παράλογα καὶ ἔξω τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολιτικούς ἄρχοντες στὴν Κωνσταντινούπολη, οἱ ὁποῖοι

11. Αὐτόθι, σελ. 101-102.

δὲν ἔλαβαν ὑπ' ὄφιν τὸ κοινὸν συμφέρον, ἀλλὰ τὶς δικές τους ὀρέξεις καὶ τὸν προίγαγαν σὲ μητροπολίτη Γαλλικίας. Τώρα ὅμως ἀποκαταστάθηκε ἡ τάξη καὶ παρακαλεῖ τὸν ἡγεμόνα, ὅπως μὲ εὐπείθεια καὶ σεβασμὸ δέχθηκαν τὸν μητροπολίτην Γαλλικίας, νὰ ἐπανέλθουν στὴν ὑποταγὴ τοῦ μητροπολίτου Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας. Παραθέτουμε ὀλόκληρο τὸ ἔγγραφο:

Γράμμα τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Καντακουζηννοῦ πρὸς τὸν ἡγεμόνα τοῦ Βλαδιμήρου Δημήτριον Λιούμπαρτ περὶ τῆς ἐνότιος τῆς μητροπόλεως Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας 1347.

«Εὐγενέστατε ῥῆξ Βολοδιμήρου καὶ ἀνεπιετῆ τῆς βασιλείας μου, κύρ Δημήτριε Λούμπορτε. Οἶδας, ὅτι αὐτόθι ἔθιμον ἦν καὶ νενομισμένον, ἀφ' ὅτου τὸ ἔθνος τῶν Ῥώσων ἐδέξατο τὴν θεογνωσίαν καὶ τῷ ἀγίῳ βαπτίσματι ἐφωτίσθη, ἵνα εὐρίσκηται εἰς πᾶσαν τὴν Ῥωσίαν, τὴν τε Μεγάλην καὶ τὴν Μικράν, εἰς μητροπολίτης, ὁ Κυγέβου, καὶ χειροτονῆ ἐπισκόπους εἰς ὄλας τὰς ἀγιωτάτας ἐπισκοπάς, καὶ ἐὰν ἐπεχειρήσαν ἄτινες ποτε, ἵνα καταλύσωσι τὴν τοιαύτην κατάστασιν, ἀλλ' οὐκ ἴσχυσαν εἰς τέλος ἀγαγεῖν τὴν ἑαυτῶν σπουδὴν. Ἄμα γὰρ ἐγένετο ἡ κατάλυσις, καὶ ἄμα πάλιν κατέστη εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν καὶ συνήθειαν, καθὼς γινώσκετε καὶ ὑμεῖς. Ἐλθὼν δὲ πρὸ ὀλίγου ἐνταῦθα ὁ ἀρχιερεὺς Γαλλίτζης, καίτοι γε λαλουμένων κατ' αὐτοῦ αἰτιαμάτων, δι' ἅπερ ὄφειλεν ἀποδοῦναι λόγον εἰς τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Κυγέβου, ὑπέρτιμον καὶ ἔξαρχον πάσης Ῥωσίας, κύρ Θεόγνωστον, ὅμως σύνδρομον εὐρῶν τὸν γεγονότα ἐνταῦθα καιρὸν τῆς συγχύσεως καὶ ὑπελθὼν τὸν χρηματίσαντα πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις διὰ κακογνωμίας ἐφάνη καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ποιήσας παράλογα καὶ ἔξω τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τοὺς τὴν βασιλείαν καὶ τὰ κοινὰ πράγματα κακῶς καὶ ἐπισηφαλῶς διοικοῦντας, οἵτινες καὶ τῆς τοιαύτης συγχύσεως ἐγένοντο αἴτιοι διὰ τὸ μὴ τὸ κοινῇ συμφέρον ζητεῖν, ἀλλὰ μόνον τὸ τὰς οἰκείας ὀρέξεις πληροῦν, προεβιβάσθη ἀπὸ ἐπισκόπου εἰς μητροπολίτην, λαβὼν καὶ τὰς αὐτόθι εἰς τὴν Μικράν Ῥωσίαν εὐρισκομένης ἐτέρας ἀγιωτάτας ἐπισκοπὰς ἔχειν ὑφ' ἑαυτόν. Νῦν γοῦν, ἐπεὶ εὐδόκησεν ὁ θεός, καὶ ἀποκατέστησαν καὶ αὐθις τὰ πράγματα εἰς τελείαν κατάστασιν, καὶ οὗτος μὲν ὁ χρηματίσας πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐξεβλήθη διὰ τὰς τοιαύτας αὐτοῦ παραλογίας καὶ διὰ τὸ παρὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας πολιτευθῆναι, ἐγένετο δὲ καὶ ἀποκατέστη ψήφῳ συνοδικῆ οἰκουμενικῆς πατριάρχης ὁ κριθεὶς εἰς τοῦτο ἄξιος καὶ ἀρμόδιος διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ κατὰ θεὸν πολιτείαν αὐτοῦ, ἀνετράπησαν μὲν καὶ ἄλλα πολλὰ, ὅσα τοιαῦτα εἰργάσατο οὗτος δὲ ὁ χρηματίσας πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἔξω τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, ἐτάχθη δὲ καὶ αὐθις ὀρισμῷ τῆς βασιλείας μου καὶ συνοδικῆ διαγνώσει, ὑποκεῖσθαι καὶ αὐθις τὰς αὐτόθι ἀγιωτάτας ἐπισκοπάς, τὴν τε Γάλλιτζαν καὶ τὰς λοιπάς, ὑπὸ τὴν ἀγιωτάτην μητροπολίτην Κυγέβου, ὡς καὶ τὸ πρότερον, αὐτὸς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς Γαλλίτζης καταλαβεῖν ἐνταῦθα καὶ γενέσθαι εἰς αὐτὸν μετὰ ἐξετάσεως, ὅσον ἂν φανῆ ἀρμόδιον καὶ κανονικόν. Διὰ τοῦτο δηλοποιεῖ πρὸς σὲ τὰ περὶ τούτου ἡ βασιλεία μου, ἵνα συνδράμῃς καὶ ἐπιμεληθῆς εἰς τὴν ἀπεκβολὴν τοῦ τοιούτου ἀρχιερέως τοῦ Γαλλίτζης, ὥστε καταλαβεῖν

αὐτὸν ἐνταῦθα, τὸν δὲ ἱερώτατον μητροπολίτην Κυγέβου, ὑπέριτον καὶ ἔξαρχον πάσης Ῥωσίας, δέξησθε ἀπὸ τοῦ νῦν ὡς γνήσιον καὶ ἔννομον μητροπολίτην, ποιεῖν εἰς ταύτας δὴ τὰς ἀγιωτάτας ἐπισκοπὰς καὶ εἰς τοὺς κατ' αὐτὰς θεφιλεστάτους ἐπισκόπους, ὅσον ἐνὶ καὶ κανονικόν, καὶ καθὼς ἐποίει καὶ πρότερον. Ἐπεὶ οὖν ὑμεῖς διὰ τὸν χριστιανισμόν, ὃν ἔχετε, καὶ τὴν εἰς θεὸν εὐσέβειαν, εὐρίσκεσθε καὶ εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν εὐπειθεῖς καὶ ὑποτακτικοί, καὶ διὰ τοῦτο ἐστέργατε, τοῦτο ἰδόντες, τὰ πρότερον γεγονότα ἐκκλησιαστικὰ γράμματα τὰ δηλοποιοῦνται εὐρίσκεσθαι τὸν ἀρχιερέα Γαλλίτζης μητροπολίτην, νῦν ἰδοὺ πάλιν δηλοποιοῦσης αὐτῆς τῆς τοῦ θεοῦ ἀγίας ἐκκλησίας, διοριζομένης δὲ καὶ τῆς βασιλείας μου, εὐρίσκεσθαι καὶ αὐτῆς τὸ πρᾶγμα, ὡς καὶ τὸ πρότερον, δέξασθε τοῦτο καὶ ὑμεῖς ἀσμένως, καθὼς ἐνὶ δέον καὶ ὀφειλόμενον καὶ εἰς ψυχικὴν ὑμῶν ὠφέλειαν ἀφορῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἂς γένηται, καθὼς δηλοποιοεῖ πρὸς ὑμᾶς ἡ βασιλεία μου.

Ἐἶχε καὶ δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τῆς βασιλικῆς θείας χειρὸς τό μνη σептеμβρίω ἰνδ. α'». ¹²

δ) Οἱ πατριάρχες Κάλλιστος Α' καὶ Φιλόθεος Κόκκινος ὑπὲρ τῆς ἐνιαίας Ἐκκλησίας τῆς Ῥωσίας

Τὸν πατριάρχη Ἰσίδωρο Α' διαδέχθηκε στὸν θρόνον ὁ τῆς αὐτῆς ἡσυχαστικῆς γραμμῆς καὶ παραδόσεως πατριάρχης Κάλλιστος Α' (1350-1353, 1355-1363). Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ κείμενα ἡ ἀναγκαστικὴ μεταφορὰ τῆς ἔδρας τῆς μητρόπολης ἀπὸ τὸ Κίεβο στὸ Βλαδιμήρ καὶ μετὰ στὴ Μόσχα προκάλεσε ἐσωτερικὲς διενέξεις καὶ παράπονα ἐκ μέρους τοπικῶν ἡγεμόνων, οἱ ὅποιοι ζητοῦσαν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη δημιουργία καὶ ἄλλων μητροπόλεων, γιὰ νὰ μὴ παραμένουν ἀποίμαντοι οἱ Ὀρθόδοξοι πιστοί. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ὁ πατριάρχης Κάλλιστος ἐπιπλήττει τὸν ἑλληνικῆς καταγωγῆς μητροπολίτη Κιέβου Θεόγνωστο, διότι ἐγκατέλειψε ἀποίμαντες κάποιες περιοχές, μετὰξὺ αὐτῶν καὶ τὸ Κίεβο, ἐνῶ ἔχει ὑπὸ τὴν δικαιοδοσία του ὅλη τὴ Ῥωσία. Τοῦ γράφει ὅτι δύο ἡγεμόνες, ὁ ρήγας τῶν Λητβῶν (Λιθουανίας) καὶ ὁ ρήγας Τυφερίου (Γβέρ) Μιχαὴλ παραπονοῦνται ἐναντίον του, ὅτι δὲν ἔχει τὴν ἴδια ἀγάπη καὶ συμπεριφορὰ ἀπέναντι ὅλων τῶν ἡγεμόνων ἀλλὰ κάνει διακρίσεις. Πρέπει ὅμως νὰ γνωρίζει ὅτι χειροτονήθηκε μητροπολίτης Κιέβου καὶ πάσης Ῥωσίας καὶ ὄχι μόνον ἐνὸς μέρους ἀλλὰ ὅλης τῆς Ῥωσίας, ἐνῶ ἔρχονται πληροφορίες ὅτι δὲν πηγαίνει οὔτε στὸ Κίεβο οὔτε στὴν Λιθουανία, ἀλλὰ μένει σὲ ἓνα μέρος καὶ τὰ ἄλλα ἄφησε ἀποίμαντα, χωρὶς ἐπίσκεψη καὶ πατρικὴ διδασκαλία, πρᾶγμα βαρὺ καὶ ξένο πρὸς τὴν Παράδοση τῶν Ἱερῶν Κανόνων. Τὸ δίκαιο εἶναι νὰ ἐπιβλέπει ὁλόκληρη τὴν Ῥωσία καὶ νὰ ἐπιδεικνύει πρὸς ὅλους τοὺς ἡγεμόνες ἀγάπη καὶ διάθεση πατρικῆ. Παραθέτουμε ὁλόκληρο τὸ κείμενο:

«Ἱερώτατε μητροπολίτα Κιέβου καὶ πάσης Ῥωσίας, ὑπέριτε, ἀγαπητέ, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀδελφὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ συλλειτουργέ, χάρις εἶη καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ τῆ σῆ ἱερότητι. Ἐὰ γράμματά σου μετὰ τοῦ ἀνθρώπου σου τοῦ Ἀββακούμ ἐδεξάμην, καὶ

12. Αὐτόθι, σελ. 102-104.

ἐγνώρισα ἐξ αὐτῶν, ὅσα ἔγραφεσ καὶ ἀνέφερεσ· γνωστὸν δὲ ἔστω σοι, ὅτι πρὸς τούτου ὠκονόμησα ἄνθρωπον καλὸν ἰδικόν μου, καὶ ἀπέστειλα πρὸς τὴν σὴν ἱερότητα, διότι ὁ μέγας ῥήγας Λητβῶν ἀπέστειλε πρὸς με γράμμα αὐτοῦ, καὶ ἔγραφε πολλά, διὰ τοῦτο ἔκρινα καλόν, καὶ ἀπέστειλα ἄνθρωπόν μου πρὸς τὴν σὴν ἱερότητα μετὰ γραμμάτων τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἀφ' ὧν μέλλεις γνωρίσειν ἀκριβῶς, ἅπερ ἔγραφεν ὁ μέγας ῥήγας Λητβῶν. Ἐξερχομένου δὲ τοῦ ἀθρώπου μου ἦλθεν ἀπὸ τοῦ μεγάλου ῥηγὸς τοῦ Τυφερίου Μιχαὴλ καλόγηρος μετὰ γραμμάτων ἐκείνου· ἐδεξάμην οὖν τὰ γράμματα ταῦτα καὶ ἐγνώρισα, ὅσα μοι ἔγραφε, ἔγραφε δὲ καὶ αὐτὸς πολλά, πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις ἐζητεῖ, ἵνα κριθῆ καὶ μετὰ σοῦ, νὰ ἔλθῃ ἡ ἱερότης σου ἐνταῦθα εἰς τὴν σύνοδον, καὶ νὰ πέμψῃ καὶ ἐκεῖνος ἄρχοντάς του, νὰ γένηται κρίσις. Ἐγὼ δέ, πῶς ἦν δυνατόν, ἵνα μὴ δώσω αὐτῷ κρίσιν; διὰ τοῦτο ἔγραψα πρὸς τὴν σὴν ἱερότητα μετὰ τοῦ προρηθέντος ἀθρώπου, καθὼς μέλλεις γνωρίσειν ἀπὸ τῶν γραφῶν μου ἢ ἵνα ἔλθῃς σὺ ἐνταῦθα, εἴπερ ἔνι δυνατόν, ἢ πέμψῃς ἄρχοντάς σου, πέμψῃ δὲ καὶ ἐκεῖνος ἰδικούς του ἄρχοντας, καὶ γένηται ἡ κρίσις· νῦν δέ, ἐλθόντος τοῦ ἀθρώπου σου τοῦ Ἀββακούμ, ἐγνώρισα καὶ ἀπὸ τῆς γραφῆς σου καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος τούτου, ὅσα ἔγραφεσ καὶ ἐζητεῖς, ἐγὼ δέ, μιμούμενος τὸν εἰρηνοποιὸν Χριστόν, γράφω καὶ παρακαλοῦμαι πρὸς σέ, ὅτι οὐδέν μοι φαίνεται καλόν, ἵνα ἔχῃς μετὰ τοῦ ῥηγὸς τοῦ Τυφερίου τοῦ Μιχαὴλ σκάνδαλα καὶ ὀχλήσεις, καὶ νὰ ἔρχεσθε εἰς κρίσιν, ἀλλὰ ὡς πατήρ καὶ διδάσκαλος σπουδασον, ἵνα εἰρηνεύσῃς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἴπερ ἔπταισε καὶ τίποτε, σὺ ὡς πατήρ συγχώρησον καὶ ἀνακάλεσον αὐτὸν ὡς υἱόν σου, καὶ ἔχε καὶ μετ' αὐτοῦ εἰρήνην, ὥσπερ ἔχεις καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ῥηγῶν, μέλλει δὲ νὰ ποιήσῃ καὶ αὐτὸς μετάνοιαν καὶ νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν καθὼς ἐγὼ γράφω πρὸς αὐτόν. Τοῦτό μοι δοκεῖ καλὸν καὶ συμφέρον, καὶ οὕτω γενέσθω ἄνευ τινὸς λόγου. Εἰ δ' οὐ βούλεσθε τοῦτο, ζητεῖτε δὲ κρίσιν, ἐγὼ τὴν κρίσιν οὐδὲν κωλύω, προσέχετε δέ, μήπως φανῆ εἰς ὑμᾶς βαρὺ ἡ μετριότης ἡμῶν, καθὼς εἶπον, ἔγραφε γράμμα πρὸς τὸν ῥήγα τὸν Τυφερίου Μιχαὴλ, καὶ πέμπω τοῦτο μετὰ τοῦ ἀθρώπου σου, τοῦ Ἀββακούμ, καὶ ὀπννίκα ἔλθῃ εἰς τὰς χεῖράς σου, δὸς αὐτὸ πρὸς τὸν ἄνθρωπόν μου, ὃν ἀπέστειλα αὐτοῦ, δὸς δὲ αὐτῷ καὶ ἄνθρωπόν σου δραγουμάνον, ἵνα ὑπάγῃ μετ' αὐτοῦ εἰς ἐκεῖνον, νὰ τὸν δείξῃ καὶ τὸ πρῶτόν μου γράμμα καὶ τοῦτο, ὃ γράφω νῦν πρὸς αὐτὸν περὶ εἰρήνης, νὰ τὸν εἶπῃ δέ...καὶ λόγους, ὥστε νὰ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν καὶ εἰρήνην, καὶ θαρρῶ, ὅτι οὐ μὴ ποιήσῃ ἄλλως, ἀλλὰ ὡς ἂν γράφω πρὸς αὐτόν. **Ἡ ἱερότης σου γινώσκεις ἀκριβῶς, ὅτι ὅτε σε ἐχειροτονήσαμε, Κυέβου καὶ πάσης Ῥωσίας μητροπολίτην ἐχειροτονήσαμεν, οὐχ ἑνὸς δὲ μέρους, ἀλλὰ πάσης τῆς Ῥωσίας, νῦν δὲ ἀκούω, ὅτι οὔτε εἰς τὸ Κύεβον ὑπάγεις, οὔτ' εἰς τὴν Λητβᾶν, ἀλλ' εἰς ἓν μέρος, τὸ δὲ ἄλλον ἀφήκεσ ἀποίμαντον καὶ χωρὶς ἐπισκέψεως καὶ διδασκαλίας πατρικῆς, ὅπερ ἔνι βαρὺ καὶ ἔξω τῆς παραδόσεως τῶν ἱερῶν κανόνων, δίκαιον δὲ ἔνι, ἵνα καὶ τὴν γῆν πάσης Ῥωσίας ἐπιβλέπῃς, καὶ ἔχῃς μετὰ πάντων τῶν ῥηγῶν ἀγάπην καὶ διάθεσιν πατρικὴν, καὶ ἀγαπᾶς αὐτούς ὁμοίως, καὶ δεικνύῃς εἰς αὐτούς τὴν αὐτὴν καὶ ὁμοίαν διάθεσιν καὶ εὐμένειαν καὶ ἀγάπην, καὶ μὴ τινὰς ἐξ αὐτῶν ἀγαπᾶς καὶ ἔχῃς ὡς**

υιούς σου, τοὺς δὲ οὐδὲν ἀγαπᾶς, ἀλλ' ἔχῃς πάντας ὁμοίως υιούς σου, καὶ ἀγαπᾶς πάντας ὁμοίως, καὶ οὕτω μέλλουσι καὶ αὐτοὶ διδόναι πρὸς σὲ εὐνοίαν καὶ ἀγάπην καὶ ὑποταγὴν πολλὴν καὶ μεγάλην, μέλλεις δὲ ἔχειν καὶ τὴν παρὰ Θεοῦ βοήθειαν. Γίνωσκε δέ, ὅτι ἐγὼ ἔγραφα καὶ πρὸς τὸν μέγαν ῥῆγα τῶν Λητβῶν, ἵνα σε ἀγαπᾷ καὶ τιμᾷ κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι ῥῆγες τῆς Ῥωσίας, καὶ ὅτι ὑπάγεις εἰς τὸν τόπον, καὶ νὰ περιπατῆς καὶ τὸν τόπον αὐτοῦ ἀβαρῶς καὶ σύ, ὅσον ἐνὶ δυνατόν, σπούδασον, ἵνα ἔχῃς εἰς αὐτὸν ἀγάπην καὶ διάθεσιν, καὶ ἔχῃς καὶ αὐτόν, ὡσπερ τοὺς ἄλλους ῥῆγας, διότι ὁ τοῦ Κυρίου λαὸς ὁ χριστώνυμος, ὃς εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, τῆς σῆς χρῆζει ἐπισκέψεως καὶ διδασκαλίας, καὶ ἐνὶ ἀναγκαιότατον, ἵνα ἔχῃς μετ' αὐτοῦ ἀγάπην, ἵνα βλέπῃς καὶ αὐτόν καὶ τὸν λαόν τοῦ Θεοῦ νὰ τὸν διδάσκῃς, καὶ ποίει τοῦτο μετὰ πάσης σου δυνάμεως χωρὶς λόγου τινός, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἔγραψέ σοι πλατύτερον ἢ μετριότης ἡμῶν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου μου τοῦ Ἰωάννου, καὶ μέλλεις γνωρίσειν ταῦτα ἀκριβῶς»¹³.

Λίγο ἀργότερα (1354) μὲ συνοδικὸ γράμμα ἐπικυρώνεται ἐπίσημα ἡ μεταφορὰ τῆς ἔδρας τῆς μητροπόλεως εἰς τὸ Βλαδιμίρ. Δικαιολογεῖται ὡς ἐπισυμβᾶσα «ὑπὸ τῆς τοῦ καιροῦ συγχύσεως καὶ ἀνωμαλίας», χωρὶς ὅμως αὐτὸ νὰ συνεπάγεται τὴν διαίρεσιν τῆς ἐνιαίας μητροπόλεως· τὸ Κίεβο παραμένει ἱστορικὰ καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ὁ πρῶτος θρόνος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥωσίας, καὶ ἐκφράζεται ἡ εὐχὴ νὰ ἐπανέλθει «εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐδαιμονίαν τε καὶ κατάστασιν». Ἐπαινεῖται ὁ διάδοχος τοῦ Θεογνώστου μητροπολίτης Ἀλέξιος καὶ ἐπικρίνεται κάποιος Θεοδώρητος, ὁ ὅποιος ἀποτυχὼν στὴν Κωνσταντινούπολιν νὰ χειροτονηθεῖ μητροπολίτης Κιέβου, ἦλθε στὸ Τίρνοβο τῆς Βουλγαρίας καὶ χειροτονήθηκε ἀπὸ τὸν πατριάρχη Τιρνόβου μητροπολίτης Κιέβου. Αὐτὴ μάλιστα, ἡ ἐνέργεια χαρακτηρίζεται ὡς «**ἀπιστρικὴ καὶ τυραννικὴ**», ὅπως θὰ μ ποροῦσε κανεὶς κάλλιστα νὰ ὀνομάσει καὶ τὴν σημερινὴ εἰσπτήδησιν τοῦ πατριάρχου Βαρθολομαίου σὲ ξένη δικαιοδοσία μὲ τὴν χορήγησιν αὐτοκεφαλίας στὴν ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας, χρησιμοποιοῦντας καὶ τιμώντας σχισματικούς ἀρχιερεῖς. Γράφει τὸ κείμενο:

«Ἐῖχε μὲν ἡ ἀγιωτάτη μητρόπολις Ῥωσίας μετὰ καὶ τῶν ἄλλων κάστρων καὶ χωρῶν τῶν ὑπὸ τὴν ἐνορίαν ταύτης τελούντων καὶ τὸ ἐν τῇ Μικρῇ Ῥωσίᾳ κάστρον, τὸ Κύεβον ἐπονομαζόμενον, ἐν ᾧ ἦν ἄνωθεν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τῆς μητροπόλεως, νύρίσκοντο δὲ καὶ οἱ ἱερώτατοι ἀρχιερεῖς Ῥωσίας τὴν οἴκησιν ποιούμενοι ἐν αὐτῇ· ἐπεὶ δὲ ὑπὸ τῆς τοῦ καιροῦ συγχύσεως καὶ ἀνωμαλίας καὶ τῆς τῶν γειτονούντων Ἀλαμάνων διενῆς ἐπιθέσεως ἐφθάρη, καὶ εἰς στενοχωρίαν κατήντησε, κάντεϋθεν οἱ προϊστάμενοι ἀρχιερατικῶς τῆς Ῥωσίας, μὴ τὴν ἀνήκουσαν καὶ ὀφειλομένην αὐτοῖς κυβέρνησιν ἔχοντες, παρὰ πολὺ δὲ λειπομένην τῆς προτέρας, ἐπεὶ οὐδὲ τῆς τῶν ἀναγκαίων νύπόρουσαν προσόδου, μετώκησαν εἰς τὴν ἀγιωτάτην αὐτῆς ἐπισκοπὴν Βλανδιμίρου, ἱκανὴν οὖσαν παρέχειν αὐτοῖς καταμονὴν καὶ ἀνάπαυσιν πάντων τῶν χρειωδῶν, μετώκησαν δὲ ἐν αὐτῇ τοῦτον τὸν τρόπον ὃ τε ἱερώτατος μητροπολίτης Ῥωσίας, κῆρ Θεόγνωστος ἐκεῖνος, καὶ πρὸ αὐτοῦ ἕτεροι δύο, ἐπισκεπτόμενοι μὲν, ὅσον εἰκός, καὶ τὸ Κύεβον καὶ τούτῳ τὴν

13. Στὸ MIKLOSICH-MÜLLER, Acta et diplomata 1, 320-322.

προτίμῃσιν ἀπονέμοντες διὰ τὸ ἐκέισε, ὡς δεδήλωται, εἶναι τὸν θρόνον ἄνωθεν τῆς μητροπόλεως, οἰκοῦντες δὲ καὶ διατρίβοντες καὶ τὴν αὐτῶν πᾶσαν προμήθειαν καὶ ἀνάπαυσιν ποριζόμενοι ἐκ τοῦ Βλαντιμήρου· μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ τὸ μὴ γεγονέναι ἐφ' ἱκανοῖς χρόνοις ἐπίσκοπον, ὡς τοῦ μητροπολίτου ἰδιοποισαμένου καὶ κατασχόντος αὐτήν· ἀλλ' ὁ νῦν προβιβασθεὶς ψήφῳ καὶ ἐκλογῇ τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἱεράς καὶ θείας συνόδου ἱερώτατος μητροπολίτης πάσης Ῥωσίας, ἀγαπητὸς κατὰ κύριον ἀδελφὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ συλλειτουργὸς, ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ καὶ ὑποταγῆς εἰδὼς νόμους, συνῆν τῷ διαληφθέντι ἀρχιερεῖς, κῦρ Θεογνώστῳ ἐκείνῳ διακυβερνῶν καὶ ὑπανέχων αὐτὸν γήρα κάμνοντα καὶ ἀσθενεῖα περιπεσόντα δεινῇ καὶ τῶν δικαίων τῆς ἐκκλησίας προσταγῇ καὶ θελήσει ἐκείνου καλῶς ἀντιλαμβανόμενος, ὅθεν καὶ κατανοήσας ἐκεῖνος αὐτὸν ἱκανὸν ὄντα ψυχῶν προστασίαν ἀνεγχειρισθῆναι, ἐπίσκοπον Βλαντιμήρου πρὸς τῷ τέλει τοῦ ἑαυτοῦ βίου κεχειροτόνηκε, καὶ πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα καὶ τὴν ἱεράν σύνοδον ἔγραψε καὶ ἐμαρτύρησε καὶ ἠξίωσε προβιβασθῆναι εἰς τὸν θρόνον Κυέβου καὶ πάσης Ῥωσίας, ὃς δὴ καὶ μετὰ θάνατον ἐκείνου, προκριθεὶς παρ' αὐτοῦ πρότερον, ὡς εἴρηται, παρά τε τοῦ εὐγενεστάτου μεγάλου ῥηγός, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ υἱοῦ τῆς ἡμῶν μετριότητος, κῦρ Ἰωάννου, καὶ ἐτέρων ῥηγᾶδων, τῶν κληρικῶν τε καὶ παντὸς τοῦ ἐκέισε χριστωνύμου λαοῦ εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν αὐτῶν, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν ἡμῶν μετριότητα καὶ τὴν θείαν καὶ ἱεράν σύνοδον καὶ ψηφισθεὶς καὶ ἐκλεγείς καὶ προβιβασθεὶς εἰς μητροπολίτην Κυέβου καὶ πάσης Ῥωσίας, εὐδοκίᾳ τοῦ κρατίστου καὶ ἀγίου μου αὐτοκράτορος, ἐκίνησε καὶ τὸν περὶ τούτου λόγον συνοδικῶς πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα, ὅπως δηλονότι ἐφθάρη καὶ εἰς στενοχωρίαν κατὰ τὸν ἀναγεγραμμένον τρόπον κατήντησε καὶ οὐδὲ ἱκανόν ἐστι κατάντημα τοῦ ἀρχιερέως τὸ Κυέβον, ὅπως δὲ ὁ Θεοδώρητος παρανόμως ἀπελθὼν εἰς τὸν Τύρναβον καὶ παρὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας εἰληπῶς παράνομον χειροτονίαν ἐκέισε, **καθαιρεθεὶς δὲ καὶ ἀφορισθεὶς παρὰ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ληστρικῶς ἅμα καὶ τυραννικῶς ἀντιποιεῖται τοῦ Κυέβου, καὶ εὐρίσκεται, ἐν αὐτῷ.** Ἡ γοῦν μετριότης ἡμῶν, συνδιασκευασμένη τοῖς περὶ αὐτὴν ἱερωτάτοις ἀρχιερεῦσιν, ἀγαπητοῖς κατὰ Κύριον ἀδελφοῖς τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ συλλειτουργοῖς, ἐπεὶ πολλαχόθεν ἐγνώρισεν, ὡς οὐκ ἔστιν ἑτέρα καταμονὴ καὶ ἀνάπαυσις καὶ κατάντημα τῇ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει Ῥωσίας διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, εἰ μὴ τὸ Βλαντιμήρον, ἐν ᾧ πύρισκοντο καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ μητροπολίται Ῥωσίας, ἐνὶ δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων πάνυ γε καὶ ὀφειλομένων ἀποκαταστῆναι τὸν ἀρχιερέα διὰ συνοδικῆς πράξεως, ἔνθα δὴ εὐρίσκεσθαι ἀπολαύοντα τῆς ἱκανῆς προμνηθείας καὶ κυβερνήσεως, ἐν ἀγίῳ παρακελεύεται πνεύματι διὰ τοῦ παρόντος συνοδικοῦ γράμματος, εἶναι καὶ εὐρίσκεσθαι τὸν τε ἱερώτατον μητροπολίτην Ῥωσίας καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν πάντας ἐν τῷ Βλαντιμήρῳ καὶ ἔχειν τοῦτο ὡς οἰκτεῖον κάθισμα ἀναφαιρέτως καὶ ἀναποσπάτως εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, **καὶ ἐνὶ μὲν καὶ τὸ Κυέβον ὡς οἰκτεῖος θρόνος καὶ πρῶτον κάθισμα τοῦ ἀρχιερέως,** ἐὰν περισώζηται, μετ' ἐκεῖνο καὶ σὺν

ἐκείνω δεύτερον κάθισμα καὶ καταμονὴ καὶ ἀνάπαυσις ἢ ἀγιωτάτη ἐπίσκοπὴ Βλαντιμήρου, ἐν ᾗ ἀκωλύτως, ὀπννίκα δεήσει, ἐνεργήσει ὁ μπτροπολίτης Ῥωσίας σφραγιδὰς τε ἀναγνωστῶν καὶ ὑποδιακόνων καὶ διακόνων προβιβασμούς καὶ χειροτονίας ἱερέων καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα κανονικῶς ἐφεῖται καὶ τῷ γησίῳ ἀρχιερεῖ, ἄνευ τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, ἀλλὰ καὶ εἶπερ βοηθεία Θεοῦ ἐπανέλθοι τὸ Κύεβον εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐδαιμονίαν τε καὶ κατάστασιν ἐξωσθῆ δὲ καὶ ὁ καθαιρεθεὶς Θεοδώρητος, ὥστε εἶναι δυνατόν ἔχειν τινὰ ἐν αὐτῷ τὸν ἀρχιερέα ἀνάπαυσιν, οὐδὲ οὕτως ἐκσπασθήσεται τὸ Βλαντίμηρον τοῦ μὴ προσεῖναι ὡς οἰκεῖον κάθισμα τοῖς μπτροπολίταις τῆς Ῥωσίας, ἀλλ' ἔσται μὲν, ὡς δεδῆλωται, τὸ Κύεβον θρόνος καὶ πρῶτον κάθισμα τοῦ...»¹⁴.

Γιὰ τὸν ἐν λόγῳ Θεοδώρητο ποὺ εἰσπήδησε ληστρικῶς καὶ τυραννικῶς σὲ ξένη δικαιοδοσία, χειροτονηθεὶς στὸ Τίρνοβο τῆς Βουλγαρίας, ὑπάρχει γράμμα τοῦ πατριάρχου ἀγίου Φιλοθέου Κοκκίνου, κατὰ τὴν πρώτη πατριαρχία του (1353-1354), πρὸς τὸν ἐπίσκοπο Νόβγοροδ, μὲ τὸ ὅποιο τοῦ συνιστᾶ, νὰ μὴ δεχθεῖ σὲ κοινωνία τὸν Θεοδώρητο, τὸν ὅποιο καθήρεσε ἡ σύνοδος βάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων. Ὅποιος τὸν δέχεται θὰ καταδικασθεῖ μὲ τὴν ἴδια ποινί, διότι ὁ κανὼν λέγει ὅτι αὐτὸς ποὺ κοινωνεῖ μὲ ἀκοινώνητο καθίσταται καὶ αὐτὸς ἀκοινώνητος. Δυστυχῶς ὁ ἴδιος κανὼν ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς Κωνσταντινούπολης, ποὺ κοινωνοῦν μὲ τοὺς καθηρημένους σχισματικούς τῆς Οὐκρανίας Φιλάρετο καὶ Μακάριο. Γράφει τὸ κείμενο τοῦ πατριάρχου Φιλοθέου Κοκκίνου: «Πρόσεχε γοῦν ἵνα οὐδὲν παραδέξῃ ποσῶς τὸν τοιοῦτον Θεοδώρητον, ὡς ἂν μὴ ὑποπέσης καὶ σὺ εἰς τὴν καταδίκην, εἰς ἣν ἔνι καὶ ὁ Θεοδώρητος· λέγει γὰρ ὁ κανὼν, ὅτι ὁ ἀκοινωνήτω κοινωνῶν καὶ αὐτὸς ἀκοινώνητος ἔστω»¹⁵.

Ὑπάρχει ἀκόμη σειρὰ πολλῶν ἐγγράφων πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν μέχρι τὸ τέλος τοῦ 14ου αἰῶνος, μὲ τὰ ὅποια προσπαθεῖ ἡ Κωνσταντινούπολη, ἀντίθετα πρὸς ὅσα πράττει σήμερα, νὰ προλάβει τὶς διαιρέσεις στὴν Ἐκκλησία τῆς Ῥωσίας. Τὸ σύνολο σχεδὸν αὐτῶν τῶν ἐγγράφων ἀναδημοσιεύσαμε τὸ 1989 στὸ βιβλίο μας «Κωνσταντινούπολη καὶ Μόσχα»¹⁶. Ὅπως σήμερα, ἔτσι καὶ τότε ἀνεμειγνύοντο οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, παρακινούμενοι δὲ ἀπὸ τοὺς ἀντικανονικούς μπτροπολίτες προκαλοῦσαν ἐμφυλίους πολέμους καὶ αἵματοχυσίες. Ἀπὸ συνοδικὸ ἔγγραφο ἀπὸ τὴν δεύτερη πατριαρχία τοῦ Καλλίστου Α΄ τοῦ ἔτους 1361 προκύπτει ὅτι ὁ κατὰ συγκατάβασιν καὶ οἰκονομίαν χειροτονηθεὶς μπτροπολίτης Λιθουανίας Ρωμανὸς μὲ δύο μόνον ἐπισκοπές, ἐπενέβαινε μὲ ἀντικανονικὲς ἐνέργειες στὴν μπτρόπολη Κιέβου καὶ πάσης Ῥωσίας καὶ προκαλοῦσε σκάνδαλα. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ παρακινούσε καὶ τὸν ἡγεμόνα τῆς Λιθουανίας νὰ

14. Αὐτόθι 1, 351-353 καὶ στὸ δικό μας *Κωνσταντινούπολη καὶ Μόσχα*, σελ. 117-119.

15. Αὐτόθι, *Κωνσταντινούπολη καὶ Μόσχα*, σελ. 116-117.

16. Προσπάθειες βέβαια διασπάσεως τῆς ἐνιαίας μπτρόπολης Κιέβου καὶ πάσης Ῥωσίας ἔγιναν καὶ ἐνωρίτερα. Περὶ αὐτοῦ βλ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ-ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΤΑΧΙΑΟΥ, *Ἡ κατὰ τὸν 1Β΄ αἰῶνα γενομένη ἀπόπειρα διασπάσεως τῆς διοικητικῆς ἐνότητος τῆς Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας*, Θεσσαλονίκη 1960. Καλὴ εἰκόνα τῶν σχέσεων Κωνσταντινούπολη καὶ Μόσχας κατὰ τὸν 14ο αἰῶνα μᾶς δίδει ὁ π. ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΓΕΝΤΟΡΦ στὸ βιβλίο του: *Βυζάντιο καὶ Ῥωσία. Μελέτη τῶν Βυζαντινο-Ῥωσικῶν Σχέσεων κατὰ τὸν 14ο αἰῶνα*, Ἐκδόσεις Δόμος, Ἀθήνα 1988.

ἐπιτίθεται ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν καὶ νὰ προκαλοῦνται φόνοι καὶ αἵματοχυσίες, ὅπως προβλέπεται καὶ ὑπάρχει φόβος νὰ συμβεῖ καὶ σήμερα στὴν Οὐκρανία μὲ τὸ θράσος καὶ τὴν ἐπιθετικότητα τῶν πολιτικῶν ποὺ στηρίζουν τοὺς σχισματικούς ἀρχιερεῖς. Διεκδικοῦσε μάλιστα ὁ Ρωμανὸς στηριζόμενος στὴν δύναμιν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Λιθουανίας νὰ καταλάβει καὶ τὸν θρόνον τοῦ Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας. Γράφει τὸ κείμενο:

«Κακείσε παραγενόμενος, ὡς ἀννέχθη τῇ ἡμῶν μετριότητι, πολλὰ τῶν ἀκανονίστων εἰργάσατο· ἀπελθὼν γὰρ εἰς τὸ Κύεβον ἀμετόχως ἱερούργησεν ἐν αὐτῷ καὶ χειροτονίας διεπράξατο, καὶ ἑαυτὸν Κυέβου καὶ πάσης Ῥωσίας καθολικὸν μητροπολίτην ἀδεῶς ὀνομάζει, ὅπερ προεξένησε σύγχυσιν καὶ ταραχὴν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Κυέβου καὶ πάσης Ῥωσίας, καὶ παρεκίνησε καὶ τὸν εὐθένητην Λιτβῶν κατὰ τῶν Χριστιανῶν κατεξαναστῆναι καὶ οὐκ ὀλίγην φθορὰν καὶ χύσεις αἱμάτων ἐργάσασθαι, ἅπερ ἔδειξαν ἀκριβέστερον οἱ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Κυέβου καὶ πάσης Ῥωσίας, κῦρ Ἀλεξίου, ἀποκρισιάριοι, καταλαμβάντες ἐνταῦθα καὶ ἐξ ἄλλων μὲν πολλῶν, μάλιστα δὲ καὶ ἀφ' ὧν διεκόμισαν γραμμμάτων τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου, κῦρ Ῥωμανοῦ, ὑπὲρ ὧν καὶ ὡσπερ ἐγκαυχόμενοι οἱ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Λιτβῶν ἄνθρωποι, πρότερον καταλαμβάντες ἐνταῦθα, διεκήρυττον, ὡς τοσοῦτον ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης κῦρ Ῥωμανὸς ἐστὶν ἰσχυρὸς καὶ δύναται τὴν ἐπαρχίαν ἅπασαν τῆς μητροπόλεως ἔχειν Ῥωσίας, ὅτι καὶ εἰς τὸ Κύεβον ἀπῆλθε καὶ ἐλειτούργησε, καὶ ἐπισκοπὰς πολλὰς προσελάβετο, καὶ τὸν αὐθένητην Λιτβῶν κατὰ τοῦ κῦρ Ἀλεξίου διίγειρε, καὶ πάντα ἔξοστιν ἐκείνῳ ποιεῖν ἀδεῶς, δύναμιν οὐ μικρὰν ἔχοντι, εἰς τοῦτο παρακινούσαν τὸν αὐθένητην Λιτβῶν. Διὰ γοῦν τὴν τοιαύτην (κατάστασιν) ἐπισφαλῆ παντάπασιν οὔσαν καὶ ἔξω τῆς τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων διαταγῆς καὶ ἅμα διὰ τὸ μὴ προβαίνειν κατὰ τοῦ χριστιανικοῦ τῆς Ῥωσίας γένους φόνους καὶ συγχύσεις καὶ μάχας καὶ ταραχάς, ὡς λέγεται, ἅπερ ἐστὶ τοῖς ἔθνεσιν ἴδια τοῖς μὴ φόβον ἐν ἑαυτοῖς ἔχουσι τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐ τοῖς ἀρχιερεῦσι»¹⁷.

4. Ἡ διαίρεση τῆς ἐνιαίας μητροπόλεως Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας ἔργο Οὐνιτῶν καὶ λατινοφρόνων.

Ἐπὶ πέντε λοιπὸν αἰῶνες, ἀπὸ τὸν ἐκχριστιανισμὸ τῶν Ρώσων (988) μέχρι καὶ τὰ μέσα τοῦ 15ου αἰῶνος τὸ ἔθνος τῶν Ρώσων συνολικά, περιλαμβανομένης καὶ τῆς σημερινῆς Οὐκρανίας, εἶχε ἐνιαία ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, τὴν μητρόπολιν Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας. Παρὰ τὴν μεταφορὰ τῆς πρωτεύουσας ἀπὸ τὸ Κίεβο στὸ Βλαδιμηρ καὶ κατόπιν στὴν Μόσχα, λόγῳ τῆς μογγολικῆς κατάκτησης, ἡ ἐνότητα αὐτὴ διατηρήθηκε. Προσπάθειες δημιουργίας δεύτερης καὶ τρίτης μητρόπολης, ὥστε νὰ ἀπεξαρτηθοῦν οἱ νοτιοδυτικὲς περιοχὲς καὶ νὰ προσεγγίσουν τοὺς Λατίνους, μέσῳ κυρίως τῆς Πολωνίας ποὺ εἶχε κατακτήσει κάποιες περιοχὲς καὶ ἐπεδίωκε τὸν ἐκλατινισμό τους, μετὰ ἀπὸ σύντομο διάστημα ἐπιτυχίας, τελικῶς

17. Στὸ δικό μας *Κωνσταντινούπολη καὶ Μόσχα*, σελ. 122-123.

ἀποτύγχαναν μὲ τὴν ἐπέμβαση τῆς Κωνσταντινούπολης, ἡ ὁποία ἦταν σταθερὰ προσπλωμένη στὴν ἐπικρατήσασα ἐπὶ αἰῶνες ἀρχὴ νὰ ὑπάρχει μίᾳ μητροπόλῃ γιὰ τὸ πολυάνθρωπο ἔθνος τῶν Ρώσων.

Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰ ἔγγραφα ἡ Κωνσταντινούπολις ἐλάμβανε σοβαρὰ ὑπ' ὄψιν τὸν κίνδυνο τοῦ ἐκλατινισμοῦ, τῆς πλήρους δηλαδὴ ὑποταγῆς τῶν Ὀρθοδόξων σὲ λατίνους ἐπισκόπους, γι' αὐτὸ καὶ κάποιες φορές, γιὰ νὰ ἀποφευχθεῖ αὐτὸς ὁ κίνδυνος, παρέβη αὐτὴν τὴν ἀρχὴ καὶ ἐχειροτόνησε δεύτερο μητροπολίτη σὲ λατινοκρατούμενες περιοχές. Σὲ πιττάκιο τοῦ ἡγεμόνος τῆς Πολωνίας Καζμιρ πρὸς τὸν οἰκουμενικὸ πατριάρχη ἅγιο Φιλόθεο Κόκκινο (1370) διατυπώνεται τὸ αἴτημα νὰ χειροτονηθεῖ μητροπολίτης Γαλλικίας ὁ Ἀντώνιος, γιὰ νὰ ὑπάρχει νόμος καὶ τάξη μεταξὺ τῶν Ρώσων, πολλὰς περιοχῆς τῶν ὁποίων εἶχε κατακτήσει ὁ Καζμιρ, ὅπως ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ: «καὶ ἡ γῆ χίρα ἦν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκέρδησα ἐγὼ ὁ κράλης τῆς Λαχίας (=Πολωνίας) τὴν γῆν τῆς Ρωσίας». Στὸ τέλος διατυπώνει τὴν ἀπειλὴ ὅτι, ἂν δὲν χειροτονήσουν δεύτερο μητροπολίτη, θὰ βαπτίσουν τοὺς Ρώσους στὴν πίστιν τῶν Λατίνων. «Εἰ δ' οὐ γενήσεται τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὐλογία σας τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ, μετὰ ταῦτα μηδὲν λυπεῖσθε καθ' ἡμῶν· ἡ ἡμῶν ἀνάγκη ἔσεται εἰς τὴν τῶν Λατίνων πίστιν βαπτίζειν τοὺς Ρώσους, εἰ οὐκ ἔστι μητροπολίτης εἰς τὴν Ρωσίαν, διότι ἡ γῆ οὐ δύναται εἶναι ἄνευ νόμου»¹⁸.

Αὐτὴν τὴν ἀπειλὴ προβάλλει ὡς δικαιολογία ὁ πατριάρχης Φιλόθεος πρὸς τὸν μητροπολίτη Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας Ἀλέξιο, γιὰ τὸ ὅτι ἀναγκάσθηκε ἀπειλούμενος νὰ χειροτονήσῃ τὸν Ἀντώνιο μητροπολίτη Γαλλικίας· συγχρόνως ὁμως τὸν ἐπιπλήττει, γιὰτὶ ἄφησε ἀποίμαντες τὶς κατακτημένες ἀπὸ τοὺς Πολωνοὺς περιοχῆς τῆς Μικρᾶς Ρωσίας, στὶς διαθέσεις τῶν Πολωνῶν κατακτητῶν. «Ἦκουσα γὰρ ὅτι ἀφῆκας τοὺς χριστιανοὺς πάντας τοὺς εὕρισκομένους αὐτόθι εἰς πάντα τόπον τῆς Ρωσίας, καὶ κάθησαι εἰς ἓν μέρος, τὸ δὲ ἄλλο ἀφῆκας ἀποίμαντον καὶ χωρὶς διδασκαλίας καὶ πνευματικῆς ἐπισκέψεως... Καὶ ἔμελλε ποιήσῃ παραντίκα μητροπολίτην λατίνον, καθὼς ἔλεγε, καὶ βαπτίζειν τοὺς Ρώσους εἰς τὴν πίστιν τῶν Λατίνων, ὅπερ διακρίνεις σὺ ὅτι καλὸν ἦν, εἰ ἐγένετο; Ἐγὼ πολλὰ εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ, ὅπως οὐκ ἐποίησε, ἀλλ' ἔγραψε καὶ ἐζήτησε παρ' ἡμῶν μητροπολίτην· διὰ ταῦτα ἀναγκασθέντες ἡμεῖς ἐχειροτονήσαμεν, ὃν ἀπέστειλεν, ἐπεὶ οὐκ ἔπρεπε ἵνα ποιήσωμεν ἄλλως»¹⁹.

Ἡ διαίρεση πάντως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας μὲ τὴν ἀπόσπασση τοῦ Κιέβου ἦταν πάντοτε προσωρινὴ καὶ ὄχι μακροχρόνια. Ἡ κατάστασις ἄλλαξε περὶ τὰ μέσα τοῦ 15ου αἰῶνος στὸ ἱστορικὸ πλαίσιο τῆς οὐνιτικῆς ψευδοσυνόδου Φεράρας-Φλωρεντίας (1438-1439), τὴν ὁποία ἀκολούθησε, κατὰ θεϊκὴ παραχώρησι, ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινούπολης ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὸν ἐξισλαμισμό δέχθηκαν τὸν ἐκλατινισμό, μὲ τὴν ὑπογραφή τοῦ ἐνωτικοῦ ὅρου τῆς ψευδοσυνόδου. Σὲ ἐπίπεδο ἡγεσίας καὶ ἐπίσημης ἀποδοχῆς γίναμε Οὐνίτες, μὲ τὸν Ἅγιο Μάρκο Ἐφέσου τὸν Εὐγενικὸ καὶ τὸν διάδοχό του στὴν ὀρθόδοξον ἀντίστασι, μετέπειτα πατριάρχη, ἅγιο Γεννάδιο Σχολάριο νὰ διασώξουν τὴν ὀρθόδοξον αὐτοσυνειδησία. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν 14 ἐτῶν, ἀπὸ τὴν ψευδοσύνοδο μέχρι τὴν ἄλωσι (1439-1453), ὁπότε ἀνέλαβε τὴν πατριαρχία

18. Αὐτόθι, σελ. 137-138.

19. Αὐτόθι, σελ. 140-141.

κατὰ θεία ρύθμιση ὁ Γεννάδιος Σχολάριος, ἡ Κωνσταντινούπολη ἦταν ὑποχείρια τῶν Λατίνων. Ὁ Ἕλληνας μπροπολίτης Ρωσίας Ἰσίδωρος ἀποδείχθηκε πρωταγωνιστὴς τῆς ψευδοενώσεως, τὴν ὁποία θέλησε νὰ ἐπιβάλλει ἀνεπιτυχῶς, μὴ μόνον ἐπέστρεψε, στὴν Ρωσία. Ἄς παρακολουθήσουμε τὴν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων ὅπως τὴν περιγράφει ὁ καθηγητὴς Βλ. Φειδᾶς:

«Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Ἰσίδωρου εἰς τὰς συζητήσεις δὲν ἦτο μεγάλη, καίτοι ὁ ρόλος αὐτοῦ εἰς τὴν καθ' ὅλου ἐξέλιξιν τῆς ὑποθέσεως ὑπῆρξε σημαντικός. Γενικῶς ἠκολούθει τὰς ἀπόψεις τοῦ Βησσαρίωνος Νικαίας. Κατὰ τὸν Ἰωσήφ Ἐπίσκοπον Μεθώνης, ὁ Ἰσίδωρος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος, ὅστις ὑπέδειξε τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποδοχῆς τῶν ὑπὸ τοῦ πάπα προβαλλομένων ὄρων διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐνώσεως καὶ ἐπέδρασεν ἀποφασιστικῶς καὶ ἐπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ αὐτοκράτορος εἰσέτι. Ὁ πάπας εἰς ἐπιστολὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν μπροπολίτην Ἰσίδωρον γράφει λίαν θερμῶς, ἐνῶ ὁ ἐκ Σουξδαλίας ἱερομόναχος Συμεὼν, ὅστις συνώδευσε τὸν Ἰσίδωρον, ἀναφέρει ὅτι “ὁ πάπας οὐδένα μπροπολίτην ἡγάπα τόσον, ὅσον τὸν Ἰσίδωρον”.

Μετὰ πολλὰς ζυμώσεις καὶ ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν πάντοτε τοῦ τουρκικοῦ κινδύνου, ὁ ὅρος τῆς ἐνώσεως ἐγένετο δεκτὸς τὴν 5ην Ἰουλίου 1439, ὁ δὲ Ἰσίδωρος ἦτο ἐκ τῶν πρώτων, οἵτινες ἐδέχθησαν τὴν ἔνωσιν. Εἰς τὰς πράξεις τῆς συνόδου, ἐνῶ πάντες ἠκολούθησαν τὸν τύπον: “Ὁρίσας ὑπέγραψα” ἢ “στοιχίσας ὑπέγραψα”, ὁ Ἰσίδωρος Ρωσσίας ὑπέγραψε μετὰ τὴν φράσιν: “στέργων καὶ συναινῶν ὑπέγραψα”. Μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἐνώσεως ὁ Ἰσίδωρος ἔλαβεν ὑπὸ τοῦ πάπα τὸν τίτλον τοῦ καρδινάλιου καὶ ὠρίσθη ληγάτος *de latere* τῶν ἐπαρχιῶν Λιθουανίας, Λιβονίας, πάσης Ρωσσίας καὶ Πολωνίας (Γαλικίας), ἦτοι ἀποστολικὸς ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Βορρᾶ, ἀνθ' ὧν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως ἔπραξε...

Μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς ἐνώσεως ὁ Ἰσίδωρος ἀνεχώρησε περὶ τὸ τέλος τοῦ 1439 ἀπὸ Βενετίας διὰ μέσου Κροατίας, Ζάγκρεμπ, Βουδαπέστης, Κρακοβίας, Περεμύσλ, Αβῶβ, Γαλικίας, Χόλμ, Βίλνας καὶ Κιέβου, γενόμενος, λόγοις καὶ ἔργοις, κῆρυξ τῆς ἐνώσεως. Εἰς Μόσχαν ἔφθασε τὴν 19ην Μαρτίου 1441, ἀλλὰ δὲν εὔρε τὰ πράγματα ὡς ἀνέμενε. Ἦδη πολὺ πρὸ αὐτοῦ εἶχον φθάσει ἐκεῖ οἱ βογιάροι Θωμᾶς καὶ Συμεὼν καὶ ὁ Ἀβραὰμ Σουξδαλίας μετὰ τῆς λοιπῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἰσίδωρου, οἵτινες ἐγνώρισαν εἰς τὸν ἡγεμόνα Βασίλειον καὶ τὸν λαὸν τὰ κατὰ τὴν ἔνωσιν. Ὅτε ὁ Ἰσίδωρος ἔφθασεν εἰς Μόσχαν, εἰσῆλθε κατὰ τὸ ἔθιμον τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων, προηγουμένου τοῦ λατινικοῦ σταυροῦ. Εἰς τὴν ἐπακολουθήσαντα λειτουργίαν, ἐμνημόνευσε πρῶτον τὸ ὄνομα τοῦ πάπα Εὐγενίου Δ', μετὰ δὲ τὴν λειτουργίαν ὁ διάκονος ἀνέγνωσε τὴν πρᾶξιν τῆς ἐνώσεως τῆς 5ης Ἰουλίου 1439. Εἶτα ὁ μπροπολίτης Ρωσσίας ἐπέδωκε τῷ ἡγεμόνι Βασιλείῳ ἐπιστολὴν τοῦ πάπα, δι' ἧς οὗτος προέτεινεν αὐτῷ τὴν μετὰ τοῦ μπροπολίτου συνεργασίαν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐνώσεως.

Ὁ ἡγεμὼν ὀργισθεὶς συνεκάλεσε σύνοδον ἐπισκόπων, ἡ ὁποία κατεδίκασε τὸν μπροπολίτην Ἰσίδωρον καὶ ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν μονὴν Τσουντώφ. Τὴν 15ην Σεπτεμβρίου ὁ Ἰσίδωρος διέφυγε καὶ διὰ μέσου Τβέρ ἔφθασεν εἰς Νόβγκοροντ. Ἐκεῖθεν κατέφυγε πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Λιθουανίας Καζιμίρ, μετ' οὐ πολὺ δὲ εἰς Ρώμην.

Κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ πάπα Γρηγορίου Ε΄ κυρίως διὰ νὰ ἐπιτύχη τὴν ἔνωσιν. Φθάσας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ 200 περίπου ἀνδρῶν, διὰ συνεννοήσεων μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπέτυχε πιθανώτατα τὴν τέλεσιν λειτουργίας ἐν τῷ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας τὴν 12ην Δεκεμβρίου ὑπὸ παπικῶν καὶ ὀρθοδόξων ἱερέων, ἐν ἧ ἔμνημονεύθησαν τὰ ὀνόματα τοῦ πάπα Νικολάου καὶ τοῦ πρώην πατριάρχου Γρηγορίου. Κατὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως εἶχεν ἀνατεθῆ αὐτῷ τὸ τμήμα τῶν Βλαχερνῶν, συλληφθεὶς δὲ κατὰ τὴν ἄλωσιν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐπωλήθη ὡς δοῦλος εἰς Γαλατᾶν. Διαφυγὼν, περιεπλανήθη εἰς Μ. Ἀσίαν, Χίον, Πελοπόννησον καὶ Κρήτην, φθάσας δ' εἰς Ρώμην, ἔλαβεν ὑπὸ τοῦ πάπα τὸν τίτλον τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Ἐκ Ρώμης ἀπνύθουνεν ἐπιστολὴν θερμοτάτην πρὸς πάντας τοὺς ἡγεμόνας, δι' ἧς προέτρπε τούτους νὰ ἀναλάβουν σταυροφορίαν κατὰ τοῦ "προδρόμου τοῦ ἀντιχρίστου καὶ υἱοῦ τοῦ Σατανᾶ" Μωάμεθ Β΄ τοῦ Κατακτητοῦ... Ἐφεξῆς ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν Μπρόπολιν Ρωσσίας ἐκλείσθη δι' Ἑλλήνα ἱεράρχην, ἡ δὲ Ρωσικὴ Ἐκκλησία ἤρξατο ἔκτοτε ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλήρους αὐτονομίας. Συνελόντι δ' εἰπεῖν, αἱ ἐν γένει δραστηριότητες τοῦ Ἰσιδώρου Ρωσσίας περιέπλεξαν ἐπὶ τὰ χεῖρω ὄχι μόνον τὰς σχέσεις πρὸς τὴν Ρώμην, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν μέχρι τότε πειθαρχοῦσαν τῷ Πατριαρχεῖῳ Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας.

Ὁ Ἰωνᾶς ἀπεστάλη πάλιν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' ὅτε ὁ ἡγεμὼν ἔμαθεν ὅτι καὶ ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως εἶχε δεχθῆ τὴν ἔνωσιν, διέταξε τὴν ἀποστολὴν νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἐν Ρωσσίᾳ ὁμως ἐπεκράτησεν ἀναρχία, καθ' ἣν ὁ μέγας ἡγεμὼν Βασίλειος ἐτυφλώθη ὑπὸ τοῦ Δημητρίου Σεμιάκου, ἐνῶ οἱ ἡγεμόνες Σεμιάκου ἀπώλεσαν τὴν ζωὴν των. Ὁ Ἰωνᾶς κατεστάθη τέλος μπροπολίτης τὸ 1448 ὑπὸ συνόδου καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν πατριάρχην ἀποστολὴν διὰ νὰ λάβῃ τὴν εὐλογίαν του. Ἐν τούτοις, ἕτεροι ἐσωτερικαὶ διαμάχαι ἔπληξαν τὴν Μπρόπολιν Ρωσσίας, διότι τὸ 1458 ὁ ἐκθρονισθεὶς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ἐχειροτόνησεν μπροπολίτην Λιθουανίας τὸν μαθητὴν τοῦ Ἰσιδώρου Γρηγόριον. Ἡ χειροτονία αὐτῆ κατεθροῦβησε τὴν Μόσχαν. Ὁ ἡγεμὼν καὶ ὁ μπροπολίτης ἔγραψαν γράμμα πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Λιθουανίας καὶ τὸν λαὸν νὰ μὴν προβοῦν εἰς τὴν διαίρεσιν τῆς Μπροπόλεως Ρωσσίας.

Τὸ 1459 συνεκλήθη σύνοδος ἐν Μόσχᾳ, ταχθεῖσα ἐναντίον τῆς διαίρεσεως τῆς Μπροπόλεως Ρωσσίας καὶ ἀποφασίσασα ὅπως ἡ ἐκλογὴ τῶν μπροπολιτῶν Μόσχας πραγματοποιεῖται ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων Ρωσσίας ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ διὰ πρώτην φορὰν ἐμνημονεύθη ὁ τίτλος Μπρόπολις Μόσχας ἀντὶ τοῦ καθιερωμένου τίτλου Μπρόπολις Κιέβου. Τὸ 1461 ἀπέθανε ὁ μπροπολίτης Ἰωνᾶς καὶ τὸ 1462 ὁ μέγας ἡγεμὼν, ἐνῶ ἡ Ρωσσία εἶχε πλέον ἀπαλλαγῆ οὐσιαστικῶς τοῦ ταταρικοῦ ζυγοῦ.²⁰

20. ΒΛΑΣΙΟΥ ΙΩ. ΦΕΙΔΑ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσσίας (988-1988), Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1988³, σελ. 156-160. Γιὰ τὸ πῶς ἀντιμετώπισαν οἱ Ρῶσοι τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τὴν Φερράρα-Φλωρεντία καὶ τὴν ἀποστασία τοῦ Ἑλλήνου μπροπολίτου

Ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ χειροτονία τοῦ Ἰωνᾶ, ἀπὸ Ρώσους ἐπισκόπους τὸ 1448, χωρὶς τὴν ὁποιαδήποτε συμμετοχὴ τῆς Κωνσταντινούπολης, ἐσήμανε τὴν ἀπεξάρτησι καὶ ἀνεξαρτησία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, ἡ ὁποία ὡς κανονικὴ θεολογικὴ δικαιολογία εἶχε τὸ ὅτι πλέον ἡ Κωνσταντινούπολι δὲν εἶχε ὀρθόδοξο πατριάρχη, ἀλλὰ ἦταν οὐνιτικὴ. Δὲν ἀποφεύχθηκε ὁμως ἡ διαίρεσι τῆς ἐνιαίας μπτροπόλεως, μολοντί τὸ 1459 σύνοδος τῶν Ρώσων ἐπισκόπων στὴν Μόσχα ἐτάχθη ἐναντίον τῆς διαιρέσεως. Ἐνα χρόνο ἐνωρίτερα, τὸ 1458, ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος Μάμας, περιβόητος γιὰ τὰ οὐνιτικὰ του φρονήματα καὶ ὑπέρημαχος τῆς Φερράρας-Φλωρεντίας, ἐχειροτόνησε μπτροπολίτη Κιέβου τὸν μαθητὴ τοῦ Ἰσιδώρου Γρηγόριο βουλγαρικῆς καταγωγῆς. Ἡ κακογνωμία πάλι ἐνὸς λατινόφρονος οὐνίτη πατριάρχη, ὅπως ἐκείνη τοῦ Ἰωάννη Καλέκα, θὰ ἔχει χειρότερες συνέπειες. Καὶ μολοντί ἡ Ὁρθοδοξία ἀποκαταστάθηκε στὴν Κωνσταντινούπολι μὲ τὴν ἄνοδο στὸν πατριαρχικὸ θρόνο τῆς μεγαλειώδους μορφῆς τοῦ Γενναδίου Σχολαρίου, ἀμέσως μετὰ τὴν ἄλωσι, ἐν τούτοις ἡ διαίρεσι τῶρα τῆς ἐνιαίας Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας σὲ δύο μπτροπόλεις, τὴν μπτρόπολι Μόσχας καὶ τὴν Μπτρόπολι Κιέβου, ἐκράτησε ἐπὶ δύο καὶ πλέον αἰῶνες (1458-1686).

Ἡ μπτρόπολι Κιέβου ἔχουσα ὑπὸ τὴν δικαιοδοσία της περιοχὲς ὑπὸ πολωνικὴ κατοχὴ καὶ ἐπίδρασι ὑπέστη πολλὰς πιέσεις καὶ ἐπιδράσεις, γιὰ νὰ ἀποκοπῆ τελείως ἀπὸ τὴν Ρωσικὴ Ἐκκλησία. Τὸ Κίεβο ἔγινε τὸ κέντρο τῆς δράσεως τῶν Ἰησοῦιτῶν καὶ τῶν Οὐνιτῶν, ὅπου παράλληλα μὲ τὸν ἐκλατινισμό τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἀπεξάρτησή τους ἀπὸ τὴν Ρωσία ἐπιχειρήθηκε συστηματικὰ καὶ ἡ ἐθνικὴ τους ἀπεξάρτησι μὲ τὴν καλλιέργεια οὐκρανικῆς συνειδήσεως, τοῦ Οὐκρανισμοῦ, καὶ τὴν συστηματικὴ ἀνάπτυξι τῆς ρωσοφοβίας. Πουθενὰ στὶς ἑλληνικὲς ἱστορικὲς πηγὲς δὲν συναντᾶται ἡ λέξι Οὐκρανία, ἀλλὰ τὸ ρωσσικὸ ἔθνος παρουσιάζεται ἐνιαῖο μὲ γεωγραφικοὺς πληθυσμιακοὺς χαρακτηρισμοὺς, ὅπως Μεγάλῃ Ρωσία, Μικρὰ Ρωσία, Λευκορωσία. Ὁ σημερινὸς Οὐκρανὸς εἶναι ὁ Μικρορῶσος, ὁ Μοσχοβίτης εἶναι ὁ Μεγαλορῶσος καὶ ὁ τῆς Λευκορωσίας εἶναι ὁ Λευκορῶσος. Ὅσα συμβαίνουν σήμερα στὴν Οὐκρανία μὲ τὴν καλλιεργούμενη ρωσοφοβία καὶ τὴν προσπάθεια ἐκδυτικισμοῦ ἔχουν τὶς ρίζες τους πίσω στὴν ἱστορία, στὶς προσπάθειες ἐκπολωνισμοῦ καὶ ἐκλατινισμοῦ τῶν κατοίκων. Ὑπάρχουν μαῦρες σελίδες αὐτῶν τῶν πιέσεων καὶ τῶν διωγμῶν, ἰδιαίτερα μετὰ τὴν διαίρεσι τῆς ἐνιαίας Ρωσικῆς Ἐκκλησίας σὲ δύο μπτροπόλεις, τὴν Μπτρόπολι Μόσχας καὶ τὴν Μπτρόπολι Κιέβου τὸ 1458²¹.

Ρωσίας Ἰσιδώρου βλ. ἐπίσης DIMITRI OBOLENSKY, *Ἡ Βυζαντινὴ Κοινοπολιτεία. Ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη, 500-1453*, β' τόμος Ἐκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1991, 436, ἐ.

21. Βλ. περισσότερα εἰς ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΕΛΙΤΣΕΦ, «Οἱ ἱστορικὲς ρίζες τῆς "Πορτοκαλὶ Ἐπανάστασις" στὴν Οὐκρανία», εἰς *Θεοδομία* 8 (2000) 279-298. Δημοσιεύθηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἐφημερίδα «Ρούσκι Βέστνικ» (Ρωσικὸς Κήρυξ), Ν. 4, 2005.

5. Ἡ ἐπανεένωση Κιέβου καὶ Μόσχας τὸ 1686 καὶ ἡ παρερμηνεία τῶν σχετικῶν ἐγγράφων

Οἱ Οὐκρανοὶ ἐθνικιστὲς καὶ οἱ φίλοι τους Πολωνοὶ καὶ Οὐνίτες παρουσιάζουν τὴν ἐπανεένωση τῶν μπροπόλεων Μόσχας καὶ Κιέβου ὡς προῖόν βίας ἐκ μέρους τῶν Ρώσων καὶ ὑποδούλωση τῶν Οὐκρανῶν στὴν Ρωσία, γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὶς σημερινὲς ἀποσχιστικὲς τάσεις τοῦ Κιέβου ἀπὸ τὴν Μόσχα, πολιτικὲς καὶ ἐκκλησιαστικὲς. Εἶναι σὰν νὰ μιλάμε γιὰ ὑποδούλωση τῆς Κύπρου ἢ τῆς Κρήτης ἢ τῆς Μακεδονίας στὴν Ἑλλάδα καὶ ὄχι γιὰ ἔνωσή τους μὲ τὴν Ἑλλάδα στὸ ἐνιαῖο ἐθνικὸ σῶμα. Ὑποδούλωση ὑπῆρχε προηγουμένως στὴν Πολωνία καὶ στὴν Λιθουανία μὲ ἐκλατινισμούς, ἐκπολωνισμούς καὶ οὐνιτισμούς, ὅπως ὑποδούλωση στὴν Δύση, στὸ Βατικανό, στὴν Ἀμερική, στὴν Εὐρώπη καὶ στὸ ΝΑΤΟ, ἐπιχειρεῖται καὶ σήμερα, ἀποξένωση καὶ ἀποκοπὴ ἀπὸ τὴν Ρωσία, μετὰ τὴν ἀνακήρυξη τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Οὐκρανίας ποὺ ἀκολούθησε τὴν διάλυση τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως τὸ 1990.

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἐπὶ τρεῖς δεκαετίες τώρα δέχεται αἰτήματα γιὰ παρέμβαση στὴν χορήγηση αὐτοκεφαλίας στὴν Οὐκρανία, ἀφοῦ ἡ Μόσχα, ὅπως δικαιούται, δὲν εἶναι διατεθειμένη νὰ τὸ πράξει, ἔχοντας μάλιστα μὲ τὸ μέρος της καὶ τὰ πορίσματα τῆς διορθόδοξης συζήτησης γιὰ τὸ θέμα τοῦ αὐτοκεφάλου ἀπὸ τὶς προσυνοδικὲς Ἐπιτροπὲς καὶ Διασκέψεις τῆς «Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου», ποὺ συνῆλθε στὴν Κρήτη τὸν Ἰούνιο τοῦ 2016. Τὸ θέμα τοῦ αὐτοκεφάλου ἐξέπεσε ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν θεμάτων καὶ δὲν συζητήθηκε, ἐνῶ εἶχε ἐπιτευχθῆ συμφωνία στὰ οὐσιώδη καὶ παρεμέναν ἐπουσιώδεις λεπτομέρειες. Γιὰ τὸ πῶς ἐξελίχθηκε ἡ συζήτηση «Περὶ τοῦ αὐτοκεφάλου» στὶς προσυνοδικὲς συναντήσεις καὶ πῶς διεγράφη ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν θεμάτων σὲ σχέση μάλιστα μὲ τὸ αὐτοκέφαλο τῆς Οὐκρανίας, θὰ γράψουμε προσεχῶς ἄλλο ἄρθρο. Ὅλη αὐτὴ ἡ ἀναστάτωση καὶ οἱ διαιρέσεις ποὺ προκαλεῖ τώρα τὸ οὐκρανικὸ αὐτοκέφαλο θὰ εἶχαν ἀποφευχθῆ, ἂν ἡ σύνοδος εἶχε τὴν τόλμη νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ φλέγοντα καὶ ἐπείγοντα θέματα, καὶ ὄχι ἀπλῶς νὰ ἐπιβεβαιώσει πρωτεῖα καὶ συντονιστικοὺς ρόλους. Ὁ στόχος νὰ ὑπηρετηθεῖ ἡ ἐνότητα ἀπέτυχε παντελῶς, διότι, ἐκτὸς τῆς ἀπουσίας τῶν τεσσάρων αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν (Ἀντιοχείας, Ρωσίας, Βουλγαρίας, Γεωργίας), ποὺ ἐκπροσωποῦν περισσότερους ἀπὸ τοὺς μισοὺς Ὀρθοδόξους, δὲν λύθηκε κανένα ἀπὸ τὰ θέματα ποὺ θὰ μπορούσε νὰ προκαλέσει διαιρέσεις καὶ σχίσματα, ὅπως τὸ θέμα τοῦ Αὐτοκεφάλου, τῆς Διασπορᾶς, τοῦ Ἡμερολογίου, τῆς παναίρεσης τοῦ Οἰκουμενισμοῦ κ.ἄ. Εἶναι μάλιστα ἀξιοπαρατήρητο ὅτι ὁ πατριάρχης Βαρθολομαῖος ὑποστηρίζοντας τὸν συντονιστικὸ ρόλο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῆς ἐνότητος τῶν Ὀρθοδόξων, ἔθεσε ὑπὸ ἀμφισβήτηση αὐτὸν τὸν ρόλο, τορπιλλίζοντας ὁ ἴδιος τὴν ἐνότητα μὲ τὴν διαιρετικὴ καὶ σχισματικὴ του παρέμβαση σὲ ξένη δικαιοδοσία, στὸ κανονικὸ ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας.

Ὁ γράφων γνωρίζει ὅτι τὸ Φανάρι ἦταν πολὺ προσεκτικὸ καὶ ἐπιφυλακτικὸ στὸ νὰ ἀναμιχθεῖ στὸ ἀκανθῶδες θέμα τῆς χορήγησης αὐτοκεφάλου στὴν Οὐκρανία, χωρὶς τὴν συναίνεση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, γιὰτὶ ἀκόμη καὶ οἱ εἰδικὲς συνοδικὲς ἐπιτροπὲς τοῦ Πατριαρχείου, ἀλλὰ καὶ εἰδικοὶ ἐπιστήμονες τῶν

όποιων ἐζήτησε τὴν γνώμη, κατηύθυναν τὴν λύση, στὸ νὰ δοθεῖ μὲν ἡ αὐτοκεφαλία στὴν Οὐκρανία, ἀφοῦ ὡς ἀνεξάρτητο πλέον κράτος τὴν ἐδικαιοῦτο, ἀλλὰ αὐτὸ νὰ γίνεῖ μὲ τὸν σωστὸ τρόπο, ὅπως αὐτὸς εἶχε ἀποκρυσταλλωθῆ στὶς προσυνοδικὲς συμφωνίες, μὲ αἴτημα δηλαδὴ τῆς ἐνδιαφερομένης γιὰ τὸ αὐτοκέφαλο ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος πρὸς τὴν μητέρα Ἐκκλησία, ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ ἀπεσπᾶτο, μὲ ἀποδοχὴ τοῦ αἰτήματος ἀπὸ τὴν μητέρα Ἐκκλησία καὶ διαβίβασί του πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς πανορθόδοξης συναίνεσης. Καὶ ἀφοῦ γίνουν ὅλα αὐτὰ τὰ βήματα καὶ ἐκπληρωθοῦν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ὄροι, τότε θὰ ἐδίδοτο καὶ ὁ τόμος τῆς αὐτοκεφαλίας.

Τὸ 1686 λοιπὸν ἔγινε ἡ ἐπανένωση Κιέβου καὶ Μόσχας καὶ ἀποκαταστάθηκε ἡ ἐνότητα τῶν πέντε πρώτων αἰώνων· οὐσιαστικῶς ἐκλείσει ἡ παρένθεση τῆς πολωνικῆς κατάκτησης τῶν περιοχῶν μετὰ τὴν νίκη τῶν Ρώσων τὸ 1654 ἐπὶ τῶν Πολωνῶν καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς περιοχῆς. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπελευθερώθηκε τὸ Κίεβο, ἦν ταν εὐκόλο καὶ ἀναμενόμενο νὰ ἐνσωματωθοῦν ἐκκλησιαστικὰ οἱ ἀπελευθερωθεῖσες περιοχὲς στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, ὅπως ἔγινε. Ἔχουν ἱστορικὰ ἄδικο ὅσοι ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ Ρωσία κατέκτησε τὶς περιοχὲς καὶ διὰ τῆς βίας προσήρτησε τὴν Οὐκρανία ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, καὶ γι' αὐτὸ δῆθεν δικαιολογημένα ζητοῦν τὴν ἀπεξάρτησιν μὲ τὴν χορήγησιν αὐτοκεφάλου. Μήπως καὶ ἡ Ἑλλάδα διὰ τῆς βίας προσήρτησε τὰ Ἐπτάνησα τὸ 1864 στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν τους; Καὶ μήπως ἐπίσης διὰ τῆς βίας ὑπήχθησαν οἱ λεγόμενες «Νέες Χῶρες» στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση αὐτῶν τῶν περιοχῶν κατὰ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους τοῦ 1912; Μήπως καὶ γιὰ τίς «Νέες Χῶρες» εἶναι σχεδιασμένη κάποια ἀπεξάρτησις καὶ ἀποκοπή τους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος;

Ἀσφαλῶς κατὰ τοὺς δύο αἰῶνες ὑποταγῆς τῆς Οὐκρανίας στοὺς Πολωνούς, στὶς λατινικὲς καὶ οὐνιτικὲς ἐπιδράσεις, διαμορφώθηκαν μετὰ τῶν Οὐκρανῶν Ὁρθοδόξων ρωσοβικὲς, φιλοπαπικὲς καὶ φιλοδυτικὲς δυνάμεις, οἱ ὁποῖες δὲν ἐπιθυμοῦν τὴν ἐξάρτησίν τους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι θὰ ἀλλάξουμε καὶ τὴν ἱστορία, ἀγνοώντας τὶς ἱστορικὲς πηγὲς ἢ παρερμηνεύοντας κάποια ἱστορικὰ κείμενα, ὅπως, δυστυχῶς, πράττει τώρα ἡ Κωνσταντινούπολις, ἀντιφάσκοντας πρὸς τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸ τῆς. Ἦδη σὲ προηγούμενο σύντομο ἄρθρο μας παρουσιάσαμε ἐνδεικτικὰ γινώμες ἱστορικῶν περὶ τοῦ ὅτι τὸ 1686 ἡ Οὐκρανία μὲ ἀπόφασιν τῆς Κωνσταντινούπολης ἐπανεντάχθηκε στὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, καὶ ἐπὶ τριακόσια τώρα χρόνια ὅλες οἱ τοπικὲς ὀρθόδοξες ἐκκλησίαι, καὶ τὸ ἴδιον τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, θεωροῦν τὴν Οὐκρανία κανονικὸ ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. Αὐτὲς τὶς ἡμέρας μάλιστα βγήκε στὴν δημοσιότητα, προφανῶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, ἐπιστολὴ τοῦ πατριάρχου Βαρθολομαίου πρὸς τὸν πατριάρχη Μόσχας κυρὸ Ἀλέξιο, τὸν Αὐγούστου τοῦ 1992, ἀναφερόμενη στὴν καθάρτησιν τοῦ τότε μητροπολίτου Κιέβου Φιλαρέτου ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, στὴν ὁποία ἀναγνωρίζεται στὸ ἀκέραιο ἢ ἀρμοδιότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, καὶ δίδεται μάλιστα ἡ ὑπόσχεσις ὅτι δὲν θὰ δημιουργήσῃ στὸ ἐξῆς ὅποιαδήποτε δυσχέρεια ἡ Κωνσταντινούπολις στὶς σχέσεις μὲ τὴν Μόσχα, ὑπόσχεσις ποὺ τὴν ἀνατρέπει τώρα μὲ κανονικὸ πραξικόπημα, διότι, ὅχι

μόνο ἀποκαθιστᾶ σὴν ἀρχιερωσύνη τὸν ἐν λόγῳ καθηρημένο σχισματικὸ ἱεράρχη, τὸν ὁποῖο ἐξακολουθεῖ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας νὰ θεωρεῖ σχισματικὸ, καθηρημένο καὶ ἀναθεματισμένο, ἀλλὰ τὸ χειρότερο ἀρνεῖται γενικῶς τὴν δικαιοδοσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ἐπὶ τῆς Οὐκρανίας, τὴν ὁποία ὑποκλέπτει γιὰ τὸν ἑαυτὸ της. Ἐγράφε τὸ 1992 ὁ πατριάρχης Βαρθολομαῖος πρὸς τὸν τότε πατριάρχη Μόσχας Ἀλέξιο:

«Εἰς ἀπάντησιν πρὸς σχετικὰ τηλεγράφημα καὶ γράμμα τῆς Ὑμετέρας λίαν ἡμῖν ἀγαπητῆς καὶ περισπουδάστου Μακαριότητος, ἐπὶ τοῦ ἀνακύψαντος προβλήματος ἐν τῇ καθ' Ὑμᾶς ἀδελφῇ Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρωσίας, ὅπερ πρόβλημα ὠδήγησε τὴν Ἱερὰν Σύνοδον αὐτῆς ὅπως προβῆ, δι' οὗς οἶδεν αὐτῇ λόγους, εἰς τὴν καθαίρεσιν τοῦ ἄχρι πρό τινος ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων Συνοδικῶν μέλους αὐτῆς Μητροπολίτου Κιέβου κυρίου Φιλαρέτου, ἐπιθυμοῦμεν ἵνα γνωρίσωμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἀγάπῃ ἀδελφικῶς ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἀναγνωρίζουσα εἰς τὸ ἀκέραιον τὴν ἐπὶ τοῦ θέματος ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τῆς ὑφ' Ὑμᾶς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ἀποδέχεται τὰ Συνοδικῶς ἀποφασισθέντα περὶ τοῦ ἐν λόγῳ, μὴ ἐπιθυμοῦσα τὸ παράπαν ἵνα παρέξῃ οἰανδήποτε δυσχέρειαν εἰς τὴν καθ' Ὑμᾶς ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν».

Ἐπειδὴ λοιπὸν κατὰ πάγκοινη ἐπιστημονικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἀποδοχὴ ἡ Οὐκρανία, ἐνωμένη ἐπὶ πέντε αἰῶνες, μετὰ τὸν ἐκχριστιανισμὸ τῶν Ρώσων, μετὰ τοὺς λοιποὺς Ρώσους, ὑπὸ τὴν ἐνιαίᾳ μητρόπολιν Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας, διαρέθη καὶ ἀποτέλεσε ξεχωριστὴ μητρόπολιν λόγῳ ξενικῶν κατακτίσεων καὶ λατινικῶν οὐνιτικῶν ἐπιρροῶν στὰ μέσα τοῦ 15ου αἰῶνος, ἐπανενώθηκε ὁμως τὸ 1686 μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας, ἔρχεται τὴν ἰσχυρὰν Κωνσταντινούπολιν ἐνισχύοντασ διαιρετικὰς φιλοδυτικὰς δυνάμεις, ἀντίθετα πρὸς ὅ,τι ἔπραττε στὸ παρελθόν, καὶ ἰχυρίζεται ὅτι δὲν παραχωρήθηκε ποτὲ ἡ δικαιοδοσία τῆς Οὐκρανίας σὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας καὶ ὅτι ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα ἔγγραφα προκύπτει ὅτι ἡ παραχώρησις δὲν ἦταν ὀριστικὴ, ἀλλὰ **προσωρινή**, καὶ γι' αὐτὸ τὴν ἀναρεῖ τὴν ἰσχυρὰν καὶ ἐπαναφέρει τὴν Οὐκρανίαν σὴν δικήν της δικαιοδοσίαν. Ὁ ἰσχυρισμὸς περὶ τοῦ προσωρινοῦ βέβαια καταρρίπτεται αὐτομάτως ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, διότι ἀπὸ τὸ 1686 μέχρι σήμερον πέρασαν 332 χρόνια, τρισήμισυ αἰῶνες, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων οὐδέποτε ἐγένετο λόγος γιὰ **προσωρινὴν δικαιοδοσίαν**, διότι οὔτε μέσα στὰ ἔγγραφα γίνεται τέτοιος λόγος.

α) Τὰ δύο ἔγγραφα ποὺ ἐπικαλεῖται ἡ Κωνσταντινούπολις παρερμηνεύονται ἀπὸ δικούς της ἐρευνητάς

Ἄς δοῦμε ὁμως τὰ ἴδια τὰ ἔγγραφα. Πρόκειται περὶ δύο ἔγγραφων ποὺ εὐρίσκονται στὸν ὑπ' ἀριθμ. 22 χειρόγραφο κώδικα ποὺ κατέχει, μεταξὺ ἄλλων χειρογράφων, τὸ Ἱστορικὸ καὶ Παλαιογραφικὸ Ἀρχεῖο (ΠΙΑ) τοῦ Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης Ἑλλάδος (ΜΙΕΤ). Ὁ κώδικας εἶναι γνήσιος καὶ αὐθεντικός, χρονολογούμενος ἀπὸ τοὺς εἰδικούς περὶ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνος, κατὰ πᾶσα πιθανότατα γραμμένος τὸ 1750, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ὕδατόσημο τοῦ χαρτιοῦ. Τὸν κώδικα περιέγραψαν παλαιογραφικὰ καὶ μετέγραψαν τὸ

περιεχόμενό του συνεργάτες του ΠΙΑ/MIET, την σχετική δὲ εἰσαγωγή στὴν περιγραφή ὑπογράφει ὁ Ἀγαμέμνων Τσελίκας, προϊστάμενος τοῦ Ἱστορικοῦ καὶ Παλαιογραφικοῦ Ἀρχείου τοῦ Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Εἰς αὐτὸ ἔγκειται ἡ ἐπιστημονικὴ προσφορὰ τῶν εἰδικῶν ἐρευνητῶν καὶ εἰς αὐτὸ ἐξαντλεῖται. Σὲ σχετικὸ φυλλάδιο ποὺ ἐκυκλοφόρησε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τὸ ὁποῖο διαδόθηκε μέσῳ τοῦ Διαδικτύου μὲ τίτλο «*Ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας - Ὁμιλοῦν τὰ κείμενα*» (The Ecumenical Throne and the Church of Ukraine. The Documents speak) προτάσσονται εὐχαριστίες πρὸς τοὺς ἐρευνητὰς Ἑλλήνας καὶ Ρώσους, «οἱ ὅποιοι διὰ τῆς ἀδιαβλήτου ἐπιστημονικῆς συνεισφορᾶς των συνέβαλαν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας περὶ τῆς σχέσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν της». Ἀκολουθεῖ σχολιασμὸς τοῦ περιεχομένου τῶν δύο ἐγγράφων, ἀρκετὰ ἐκτενής, ὁ ὁποῖος προφανῶς συντάχθηκε ἀπὸ συνεργάτες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὴν κατεύθυνση νὰ δικαιωθεῖ ἡ γραμμὴ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, γι' αὐτὸ καὶ δὲν εἶναι ἀντικειμενικός· ἄλλες θέσεις παρερμηνεύονται καὶ ἄλλες θέσεις ἀποκρύπτονται. Ὁ σχολιασμὸς εἶναι ἀνώνυμος, δὲν ξέρουμε τὰ ὀνόματα αὐτῶν ποὺ τὸν συνέταξαν, καὶ δὲν εἶναι πάντως οἱ παλαιογράφοι ἐρευνηταὶ καὶ ἐπιστήμονες τοῦ Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ὅπως ἐντέχνως ἀφήνεται νὰ ὑπονοηθεῖ, τῶν ὁποίων ἡ συμβολὴ ἔγκειται μόνον στὸ ὅτι ὑπέδειξαν τὰ δύο ἔγγραφα καὶ ἀπέστειλαν ἀντίγραφα στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο.

β) Τὸ πρῶτο ἔγγραφο καὶ ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεία του

Τὸ πρῶτο ἔγγραφο περιέχει τὴν πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ πράξη τοῦ 1686, ποὺ ἐκδόθηκε ἐπὶ πατριάρχου Διονυσίου Δ', μὲ τὸ ὁποῖο παραχωρεῖται ἡ δικαιοδοσία τῆς μητροπόλεως Κιέβου στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας. Τὸ Κίεβο, ὅπως προαναπτύξαμε, κάτω ἀπὸ ἀνώμαλες ἱστορικὲς συνθῆκες εἶχε ἀποκοπῆ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καὶ εἶχε παραμείνει προσωρινὰ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσία τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὅταν ἐξέλιπαν αὐτὲς οἱ ἀνώμαλες συνθῆκες, ἡ ὑποταγὴ δηλαδὴ στὴν Πολωνία, ἐπανέρχεται στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας. Αὐτὸ λέγεται ἀμέσως στὴν ἀρχή, στὴν ἐπιγραφή τοῦ ἐγγράφου, ποὺ ἀποτελεῖ περίληψη τοῦ περιεχομένου, καὶ ποὺ καὶ μόνον αὐτὴ ἡ περίληψη ἀρκεῖ γιὰ νὰ σχηματίσει κανεὶς γνώμη γιὰ τὸ ὅλο περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου. Λέγει λοιπὸν ἡ ἐπιγραφή ὅτι τὸ πατριαρχικὸ καὶ συνοδικὸ γράμμα δόθηκε στὸν πατριάρχη Μόσχας γιὰ νὰ ὑπαχθεῖ ἡ μητρόπολη Κιέβου στὸν πατριαρχικὸ του θρόνον καὶ νὰ χειροτονεῖ αὐτὸς τὸν μητροπολίτη Κιέβου ποὺ θὰ ἐκλεγεῖ ἀπὸ τὴν σύνοδο τῶν ἐκεῖ ἐπισκόπων: «*Ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γραμματος τοῦ δοθέντος τῷ μακαριωτάτῳ πατριάρχῃ Μοσχοβίας, ἐκδόσεως φημὶ γραμματος, ἐπὶ τῷ εἶναι τὴν μητρόπολιν Κιέβου ὑποκειμένην τῷ πατριαρχικῷ αὐτοῦ θρόνῳ καὶ χειροτονεῖσθαι τὸν ψηφισθησόμενον Κιέβου ὑπ' αὐτοῦ*». Ὑπάρχει σαφέστερη ἀπόδειξη ὑπαγωγῆς τῆς μητροπόλεως Κιέβου στὸ πατριαρχεῖο Μόσχας ἀπὸ αὐτήν; Ὑπάγεται λοιπὸν ἡ μητρόπολη Κιέβου στὸν πατριαρχικὸ θρόνον τῆς Μόσχας, καὶ ὁ μητροπολίτης Κιέβου χειροτονεῖται ἀπὸ τὸν πατριάρχη Μόσχας:

«**Ἐπὶ τῷ εἶναι τὴν μητρόπολιν Κιέβου ὑποκειμένην τῷ πατριαρχικῷ αὐτοῦ θρόνῳ καὶ χειροτονεῖσθαι τὸν ψηφισθησόμενον Κιέβου ὑπ' αὐτοῦ.**»

Οἱ σχολιαστὲς καὶ ἐρμηνευτὲς τοῦ Φαναρίου ἀποκρύπτουν τὴν ὀλοφάνερη αὐτὴ ὑπαγωγή τοῦ Κιέβου στὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας καὶ διατείνονται αὐθαίρετα, κακοποιοῦντες ἀκόμη γραμματικὰ καὶ νοηματικὰ τὸ κείμενο, πῶς δῆθεν «*τὸ νόημα τῆς "ὑποταγῆς" τῆς Μητροπόλεως Κιέβου εἰς τὸν Πατριάρχην Μόσχας συνίστατο, κατ' οὐσίαν, μόνον εἰς τὴν ἄδειαν τῆς χειροτονίας τοῦ Μητροπολίτου Κιέβου.*». Ἀπὸ τὴν σαφέστατη αὐτὴ ὑπαγωγή τοῦ Κιέβου στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, ποὺ γίνεται ἤδη ἀπὸ τὴν ἐπιγραφή τοῦ κειμένου, ἀφοῦ ἀπέκρυψαν τὸ οὐσιῶδες, βρῆκαν νὰ σχολιάσουν τὸ ἐπουσιῶδες «*ἐκδόσεως φημὶ γράμματος*», τὸ ὁποῖο δὲν κατενόησαν γραμματικὰ καὶ μὲ δική τους μυθοπλασία ἰσχυρίζονται πῶς δῆθεν «*ὁ ὄρος "ἐκδόσεως" εἶναι τεχνικὸς καὶ σημαίνει κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν εὐρυτέρᾳ ἐννοίᾳ "ἄδειαν" καὶ εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν "ἄδειαν" χειροτονίας ἢ μεταθέσεως*», χωρὶς καμμία βιβλιογραφικὴ ἢ κειμενικὴ κατοχύρωση.

Γνωρίζουν ὅμως καὶ οἱ «ἄκρω δακτύλῳ» γευσάμενοι τὴν κανονικὴ μας Παράδοση ὅτι ἡ χειροτονία ἐπισκόπου γίνεται πάντοτε ἀπὸ τὸν ἔχοντα τὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῆς περιοχῆς, στὴν ὁποία χειροτονεῖται κάποιος ἐπίσκοπος, καὶ ὅτι ὑπάρχουν πάμπολλοι κανόνες ποὺ ἀπαγορεύουν τὶς ὑπερόριες χειροτονίες καὶ συγχέουν τὰ ὄρια τῶν δικαιοδοσιῶν. Μὲ βάση λοιπὸν αὐτὴν τὴν βασικὴ κανονικὴ ἀρχὴ ἡ ἄδεια ποὺ δόθηκε στὸν πατριάρχην Μόσχας νὰ χειροτονεῖ τὸν μητροπολίτη Κιέβου ἀπλῶς ἐνισχύει καὶ ἰσχυροποιεῖ τὴν ὑποταγὴ τῆς μητροπόλεως Κιέβου στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας· δὲν τὴν ἀναιρεῖ οὔτε τὴν περιορίζει μόνον σὲ ἄδεια χειροτονίας. **«Ἐπειδὴ ὑπάγεται ὁ Κιέβου στὸν Μόσχας, γι' αὐτὸ καὶ ἡ χειροτονία του θὰ γίνεται ἀπὸ τὸν πατριάρχην Μόσχας.**» Ποῦ τὸ βρῆκαν ὅτι δόθηκε μόνον ἡ ἄδεια τῆς χειροτονίας καὶ ὅτι ἐξακολουθεῖ τὸ Κιέβο νὰ ὑπάγεται στὴν Κωνσταντινούπολη; Τὸ λέγει αὐτὸ κάπου τὸ κείμενο ἢ εἶναι ἀποκύημα τῆς φαντασίας τους; Ἡ μνημόνευση τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου στὶς ἀκολουθίες μαζί μὲ τὸ ὄνομα τοῦ κυριάρχου πλέον πατριάρχου Μόσχας, ποὺ εἶναι ὁ κανονικὸς προεστῶς, γίνεται μόνο γιὰ λόγους τιμῆς, πρὸς ὑπόμνηση τῶν ἱστορικῶν δεσμῶν Κωνσταντινούπολης καὶ Μόσχας. Ὅταν κυριάρχος ἀρχιερεὺς καὶ ποιμενάρχης παραχωρεῖ τὸ δικαίωμα τῆς χειροτονίας σὲ ἀρχιερεῖα ἄλλης δικαιοδοσίας, αὐτὸ γίνεται γιὰ συγκεκριμένη περίπτωσις ὀνομαστικὰ καὶ δὲν διαρκεῖ τρεῖς αἰῶνες γιὰ ὅλες τὶς χειροτονίες, οὔτε γίνεται λόγος σ' αὐτὴν τὴν ἄδεια γιὰ ὑπαγωγή στὴν δικαιοδοσίαν τοῦ χειροτονοῦντος, ὅπως γίνεται στὸ ἔγγραφο: **«Ἐπὶ τῷ εἶναι τὴν μητρόπολιν Κιέβου ὑποκειμένην τῷ πατριαρχικῷ αὐτοῦ θρόνῳ καὶ χειροτονεῖσθαι τὸν ψηφισθησόμενον Κιέβου ὑπ' αὐτοῦ.**»

Ἄλλωστε καὶ ἡ συνέχεια τοῦ ἐγγράφου ἀποσαφηνίζει καλύτερα τὰ πράγματα. Λέγει λοιπὸν ὅτι ὅλοι οἱ ἡγεμόνες καὶ αὐτοκράτορες **«πάσης Μεγάλης καὶ Μικρᾶς καὶ Λευκῆς Ρωσίας**» -πουθενὰ δὲν ὑπάρχει Οὐκρανία- μαζί μὲ τὸν πατριάρχην **«Μοσχοβίας καὶ πάσης Ρωσίας**» Ἰωακείμ ἔστειλαν στὴν Κωνσταντινούπολη γράμματα στὰ ὁποῖα ἔλεγαν, ὅτι ἡ ἐπαρχία Κιέβου, ἐπειδὴ ὑπάγεται στὸν Οἰκουμενικὸ Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐλάμβανε τὴν χειροτονία τοῦ ἀρχιερέως τῆς πάντοτε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπως ὀρίζουν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες. Ἡ διατύπωση αὐτὴ σαφέστατα δηλώνει ὅτι χειροτονεῖται κανεὶς ἀπὸ

ἀρχιερεῖς τῆς δικαιοδοσίας, στήν ὁποία ὑπάγεται: *«Ἡ τοῦ Κιέβου ἐπαρχία διὰ τὸ εἶναι ὑποκειμένη ὑπὸ τὸν ὑψηλότατον καὶ ἀγιώτατον οἰκουμενικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν τοῦ ἀρχιερέως αὐτῆς χειροτονίας ὡς ἀείποτε παρὰ τούτου ἐλάμβανε κατὰ τὴν τῶν ἱερῶν νόμων διακέλευσιν»*. Ἐπειδὴ ὁμως ἐχίρυσε πρὸ ἀρκετῶν χρόνων ἡ μητρόπολις Κιέβου καί, ἐνῶ πέρασε καιρὸς, δὲν χειροτονήθηκε γνήσιος ἀρχιερεὺς, λόγῳ τοῦ πολέμου μεταξὺ τῶν δύο βασιλείων, Ρωσίας καὶ Πολωνίας, βρῆκε εὐκαιρία ὁ ἐχθρὸς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ ἔσπειρε ζιζάνια, ὥστε νὰ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ὑποταγοῦν οἱ Ὁρθόδοξοι σὲ ξένα καὶ ἀντίθετα φρονήματα. Γι' αὐτὸ παρακαλοῦν μὲ τὰ γράμματα νὰ δοθεῖ ἄδεια στὸν πατριάρχη Μόσχας νὰ χειροτονεῖ μητροπολίτη Κιέβου, ὅταν χρεύει ὁ θρόνος, αὐτὸν ποὺ θὰ ἐκλέξουν οἱ ἐπίσκοποι, ἀρχιμανδριτὲς, ἡγούμενοι καὶ οἱ ἄλλοι τῆς ἐπαρχίας, ὥστε νὰ μὴ μένει ἀπροστάτευτο τὸ ποίμνιο ἀπὸ τὶς αἰρέσεις καὶ τὰ σχίσματα ποὺ σπέρνει ὁ Διάβολος. Προστίθεται μάλιστα ἡ ἐνδιαφέρουσα πληροφορία ὅτι εἰς αὐτὸ συμφωνεῖ καὶ ὁ Ὁθωμανὸς βασιλεὺς μετὰ ἀπὸ μεσολάβηση τοῦ βασιλέως τῆς Ρωσίας: *«Ὅπερ καὶ ἡ μεγίστη καὶ κραταιὰ βασιλεία καὶ κυριεύουσα ἡμῶν ἐπρόσταξεν, ὡς παρακληθεῖσα ὑπὸ τῆς γαλληνοτάτης καὶ χριστιανικωτάτης ταύτης βασιλείας, δηλαδὴ μηδὲν ἔμποδον ποιῆσαι εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην»*. Ζητοῦν λοιπὸν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολις οἱ Ρῶσοι ἄρχοντες, ἐκκλησιαστικοὶ καὶ πολιτικοί, τὴν ἄδεια νὰ χειροτονεῖ ὁ Μόσχας τὸν Μητροπολίτη Κιέβου, γνωρίζοντας ὅτι αὐτὸ συνεπάγεται καὶ τὴν ὑπαγωγὴν εἰς τὸν Μόσχας· ἀποφεύγουν ὁμως νὰ τὸ εἰποῦν εὐθέως. Καὶ ἔρχεται ἡ σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ποὺ γνωρίζει ὅτι ἡ χειροτονία σημαίνει καὶ ὑπαγωγὴ στήν δικαιοδοσίαν τοῦ χειροτονοῦντος καὶ δίδει καὶ τὰ δύο, ὑπαγωγὴ καὶ χειροτονία, ποὺ εἶναι ἀλληλένδετα: *«Ἀποφαίνεται ἵνα ἡ ἀγιωτάτη ἐπαρχία Κιέβου εἴη ὑποκειμένη ὑπὸ τοῦ ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ θρόνου (ὀρθόν: ὑπὸ τὸν ἀγιώτατον πατριαρχικὸν θρόνον) τῆς Μεγάλης καὶ θεοσώστου πόλεως Μοσχοβίας, χειροτονεῖσθαι δηλαδὴ μητροπολίτην Κιέβου ἐν αὐτῇ ἡνίκα παρεμπέσει χρεια παρὰ τοῦ μακαριωτάτου Μοσχοβίας, ὄντινα ἂν ἐκλέξωσιν οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ὑποκείμενοι θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, αἰδεσιμώτατοι ἀρχιμανδριτῆται, ὀσιώτατοι καθηγούμενοι τῶν ἱερῶν καὶ σεβασμίων μοναστηριῶν, ὀσιώτατοι ἱερομόναχοι, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, ὅσοι μοναχοὶ καὶ ἄρχοντες καὶ λοιποί, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ ἐκεῖσε περιφανεστάτου μεγάλου χατμάνου, ὡς συνήθεια τῷ τόπῳ ἐπεκράτησε, καὶ λαμβάνειν παρ' ἐκείνου τὴν ἐν μεμβράναις λεγομένην πρᾶξιν καὶ γινώσκειν ἐκεῖνον γέροντα καὶ προεστῶτα αὐτοῦ ὡς παρ' ἐκείνου χειροτονοῦμένη, καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, διὰ τε τὸ τοῦ τόπου ὑπερβάλλον διάστημα καὶ διὰ τὰς συνεχῶς συμβαινούσας ἀναμεταξύ τῶν δύο βασιλειῶν μάχας»*.

Ἡ ἀπόφασις τῆς συνόδου σαφῶς ὑπάγει ἐν πρώτοις τὴν ἐπαρχία Κιέβου στὸ πατριαρχεῖο Μόσχας· *«ἵνα ἡ ἀγιωτάτη ἐπαρχία Κιέβου εἴη ὑποκειμένη ὑπὸ τὸν ἀγιώτατον πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Μεγάλης καὶ θεοσώστου πόλεως Μοσχοβίας»*. Αὐτὴ εἶναι ἡ κυρία ἀπόφασις· ἡ ἀκολουθοῦσα μὲ τὸ «δηλαδὴ» ἐπεξήγησις δὲν ἀναιρεῖ τὴν κυρία ἀπόφασις. Ἀλλὰ ἐπειδὴ τὸ αἵτημα ποὺ ὑπεβλήθη ἦταν τὸ τῆς χειροτονίας τοῦ Κιέβου ἀπὸ τὸν Μόσχας, ἐξηγεῖ ἡ σύνοδος ὅτι μεταξὺ τῶν συνεπειῶν τῆς ὑπαγωγῆς, εἶναι καὶ τὸ πιὸ σημαντικό ποὺ

ζητήθηκε, να χειροτονηθεί ο Κιέβου από τον Μόσχα, και όχι, όπως εσφαλμένα ερμηνεύσαν οι του Φαναρίου, ότι η ύπαγωγή σημαίνει μόνον την άδεια χειροτονίας. Αν ήθελαν μόνον αυτό να δώσουν από την Κωνσταντινούπολη, δεν θα έθεταν πρώτα την ύπαγωγή, αλλά θα έλεγαν ότι η σύνοδος «*ἀποφαίνεται χειροτονεῖσθαι μητροπολίτην Κιέβου παρὰ τοῦ μακαριωτάτου Μοσχοβίας*». Η ύπαγωγή ενισχύεται περαιτέρω και από όσα λέγει η απόφαση ότι ο Κιέβου θα έχει στο έξής «*γέροντα καὶ προεστῶτα*», όχι τον οικουμενικό πατριάρχη αλλά τον πατριάρχη Μόσχας. Αν ἐπρόκειτο περὶ ἀπλῆς ἄδειας γιὰ χειροτονία, ἡ σχέση μεταξύ χειροτονηθέντος και χειροτονήσαντος θα ἦταν μία σχέση τιμῆς και σεβασμοῦ πρὸς τὸν χειροτονήσαντα, ἀλλὰ ὄχι σχέση ὑποτακτικοῦ πρὸς Γέροντα και ὑφισταμένου πρὸς προεστῶτα. «*Εὐχαριστῶ Μακαριώτατε ποῦ με χειροτονήσατε*, θα ἔλεγε ὁ χειροτονηθεὶς πρὸς τὸν Μόσχα, *ἀλλὰ Γέροντάς μου και προῖστάμενος εἶναι ὁ Κωνσταντινουπόλεως, στὸν ὁποῖο ὑπάγομαι*». Αυτό, ὁμως τὸ ἀνατρέπει ἡ πατριαρχική και συνοδική πράξη: «*Καὶ γινώσκειν ἐκεῖνον γέροντα και προεστῶτα αὐτοῦ, ὡς παρ' ἐκεῖνου χειροτονουμένη και οὐχὶ ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ*».

Παρεμπιπτόντως και συναφῶς πρέπει να παρατηρήσουμε ὅτι κατὰ παρόμοιο τρόπο και οἱ ἀρχιερεῖς τῶν λεγομένων «*Νέων Χωρῶν*» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκλεγόμενοι και χειροτονούμενοι ἀπὸ τὴν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀνῆκουν ἀποκλειστικὰ στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, διότι χειροτονία και δικαιοδοσία εἶναι ἀλληλένδετα· δὲν ἐπιτρέπονται ὑπερόριες χειροτονίες και ἐπεμβάσεις. Εἶναι ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος· δὲν μπορεῖ συγχρόνως νὰ εἶναι και ἀρχιερεῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅπως ἐσχάτως ἐπεκράτησε. Τὸ νὰ μετέχεις σὲ δύο σώματα ὡς μέλος εἶναι ἀφύσικο και τερατῶδες. Ἐχει βέβαια δικαίωμα ἡ Κωνσταντινούπολη νὰ ζητήσει τὴν ἄρση τῆς πατριαρχικῆς και συνοδικῆς πράξεως τοῦ 1928, ὄχι βέβαια μονομερῶς, ἀλλὰ συναινούσης και τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπερ ἀδύνατο και ἀπίθανο νὰ συμβεῖ. Τὸ ἴδιο ἀδύνατο και ἀπίθανο εἶναι νὰ δεχθεῖ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας τὴν μονομερῆ και ἀυθαίρετη ἄρση τῆς πατριαρχικῆς και συνοδικῆς πράξεως τοῦ 1686, ὅπως δυστυχῶς με ἀυταρχικὸ και ἀντισυνοδικὸ τρόπο ἐπιχειρεῖ ἡ Κωνσταντινούπολη.

γ) Τὸ δεύτερο ἔγγραφο ἀποσαφηνίζει καλύτερα τὰ πράγματα

Τὰ ἴδια προκύπτουν και ἀπὸ τὸ δεύτερο κείμενο ποῦ ἀποστέλλει ὁ πατριάρχης Διονύσιος Δ' τὸ 1686 «*Πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῆς Ρωσίας*» με ἐνδιαφέρουσες διαφοροποιήσεις. Γράφει ὅτι ὅπως παλαιότερα ὁ Θεὸς ἐπενέβαινε θαυματουργικὰ και βοηθοῦσε τὸν λαὸ του, ἔτσι και τώρα ποῦ ἡ ἐπαρχία τοῦ Κιέβου πιεζόταν ἀπὸ ποικίλες περιστάσεις, ἔστειλε βοηθοὺς τοὺς πολιτικούς ἄρχοντες τῆς Ρωσίας, ὥστε νὰ λυθοῦν τὰ προβλήματα. Ἀποδέχεται ὅτι λόγω τῶν μαχῶν και τοῦ πολέμου μεταξύ τῶν δύο μεγίστων βασιλείων, προφανῶς τῆς Ρωσίας και τῆς Πολωνίας, ἐπὶ πολὺ καιρὸ ἡ Κωνσταντινούπολη δὲν ἔχειροτόνησε μητροπολίτην Κιέβου, ὅπως εἶχε κανονικὸ δικαίωμα, και ἔτσι ἡ περιοχὴ ἔμεινε ἀποίμαντη και ἀπροστάτευτη με συνέπεια νὰ βλαστήσουν πάμπολλα ζιζάνια, ποῦ θα ἀπέπνιγαν

τὸ σιτάρι τῆς εὐσεβείας. Αὐτὸ ὅμως ἀπετράπη, διότι οἱ ὀρθοδοξόξατοι βασιλεῖς τῆς Ρωσίας ἀντέδρασαν ἀμυνόμενοι καὶ ἐζήτησαν νὰ ὑπαχθεῖ ἡ ἐπαρχία τοῦ Κιέβου ὑπὸ τὸν ἀγιώτατο πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Μόσχας, ὥστε ὅταν χηρεύει ὁ μητροπολιτικὸς θρόνος τοῦ Κιέβου νὰ χειροτονεῖται ἄξιο πρόσωπο ἀπὸ τὸν πατριάρχην Μόσχας, τὸ ὁποῖο θὰ ἐκλέγεται ἐπιτοσίως ἀπὸ τοὺς κληρικούς, μοναχοὺς καὶ λαϊκοὺς. Τὸ πατριαρχικὸ ἔγγραφο διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὸ προηγούμενον πατριαρχικὸ καὶ συνοδικὸ κατὰ τὸ ὅτι, ἐνῶ ἐκεῖνο ἔλεγε ὅτι ζητήθηκε ἀπὸ τοὺς Ρώσους ἄρχοντες ἡ ἄδεια νὰ χειροτονεῖ ὁ Μόσχας τὸν μητροπολίτην Κιέβου, αὐτὸ λέγει ὅτι ἐζητήθη ἡ ὑπαγωγή τῆς ἐπαρχίας τοῦ Κιέβου ὑπὸ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Μόσχας καὶ ὡς συνέπεια αὐτῆς τῆς ὑπαγωγῆς νὰ χειροτονεῖ ὁ Μόσχας τὸν μητροπολίτην Κιέβου, ποὺ θὰ ἐκλέξουν κληρὸς καὶ λαός: *«Ὡστε μικροῦ δεῖν καὶ τὸν σῖτον ἐναπέπνιξαν ἄν, ἥτοι τὴν εὐσέβειαν, εἰ μὴ τὸ Ὑμέτερον Βασιλικὸν ὀρθοδοξότατον Κράτος πρὸς ἄμυναν ἐξεγερθεῖν ἄν, καὶ ἠτοῦντο τὴν παροικίαν ταύτην Κιέβου ὑποταχθῆναι ὑπὸ τὸν ἀγιώτατον Πατριαρχικὸν τῆς Μοσχοβίας θρόνον, ὥστε ἡνίκα περιεπίπτῃ χρεῖα χειροτονίας προσώπου ἀξίου... ἔχῃ ἄδειαν ὁ κατὰ καιροὺς μακαριώτατος πατριάρχης Μοσχοβίας καὶ πάσης Ρωσίας χειροτονεῖν τοῦτον κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν»*. Τὸ διπλὸ αὐτὸ αἴτημα ἱκανοποιεῖ ἡ σύνοδος, δηλαδὴ καὶ τὴν ὑπαγωγή τῆς μητροπόλεως Κιέβου στὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Μόσχας καὶ τὴν συνακόλουθην χειροτονία τοῦ μητροπολίτου Κιέβου ἀπὸ τὸν πατριάρχην τῆς Μόσχας. **Τὰ κείμενα ὁμιλοῦν, ἀλλὰ κάποιοι οὔτε ἀκούουν οὔτε βλέπουν:**

«Διὸ τῆς ἡμῶν μετριότητος τὴν ὑπόθεσιν συνοδικῶς προβαλοῦσης, καὶ ταύτην συνδιασκεψαμένης μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν, καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, οὐ μόνον εὐλογος ἀπεφάνη, καὶ δικαία ἐκρίθη, ἀλλὰ καὶ ἡ πρόνοια, ἥντινα κατεβάλετε, μεγάλως ἐπληρέθη, καὶ ἄκρως ἐθαυμαστώθη· περὶ οὗ καὶ γράμματα Πατριαρχικά συνοδικὰ ἐξετέθησαν, καὶ εἰς τὸν τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, κώδικα κατεστρώθησαν, διαλαμβάνοντα ὅτι ὁ μακαριώτατος Πατριάρχης Μοσχοβίας καὶ πάσης Ῥωσσίας κὴρ Ἰωακείμ, ὁ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς καὶ περιπόθητος ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος ἔχῃ ἐπ' ἀδείας χειροτονεῖν Κιόβου Μητροπολίτην, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν, ὄντινα ἂν ἐκλέξωσιν οἱ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ὑποκειμένοι, κατὰ τὸ ἐκδοθὲν γράμμα τοῖς ὑποκειμένοις τῇ Κιόβου Ἐπαρχίᾳ, δηλαδὴ ἔχειν τούτους ἄδειαν ἡνίκα ἐμπίπτῃ χρεῖα προσώπου, γεννησομένου Μητροπολίτου Κιέβου, ἐκλέγειν οὔτοι ὄντινα βούλωνται, καὶ οἱ μετὰ τοῦτον Πατριάρχαι ὁμοίως, **καὶ ἡ Μητρόπολις αὕτη Κιόβου ἔστω ὑποκειμένη ὑπὸ τὸν Ἀγιώτατον Πατριαρχικὸν τῆς Μοσχοβίας θρόνον, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντες, ὃ τε ἤδη καὶ ὁ μετὰ τοῦτον, γινώσκωσι γέροντα καὶ προεστῶτα αὐτὸν τὸν κατὰ καιροὺς Πατριάρχην Μοσχοβίας ὡς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονοῦμενοι**, ἐνὸς μόνου φυλαττομένου, δηλαδὴ ἡνίκα ὁ Μητροπολίτης Κιόβου ἱερουργῶν εἴη τὴν ἀναίμακτον καὶ θεῖαν μυσταγωγίαν ἐν τῇ παροικίᾳ ταύτῃ, μνημονεῦσι ἐν πρώτοις τοῦ σεβασμίου ὀνόματος τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὡς ἐξ αὐτοῦ πάντα τὰ ἀγαθὰ εἰς τὰ τῆς οἰκουμένης πέρατα διαδιδόμενα, καὶ πηγὴ πάντων ὧν, καὶ τρόπῳ

συγκαταβατικῶ χρωμένῃ διὰ τὰς ῥηθείσας αἰτίας, καὶ παρατιθεμένη εἰς τὸν θρόνον τοῦ Πατριάρχου Μοσχοβίας τὴν ταύτης ὑποταγὴν, ἔπειτα τοῦ Πατριάρχου Μοσχοβίας».

Τὸ κείμενο προστακτικὰ, μὲ προστακτικὴ ἐντολὴ λέγει, ὅτι ἐκτὸς τῆς χειροτονίας τοῦ μητροπολίτου Κιέβου, προστάσσουμε, ἐντελλόμεθα ἢ μητρόπολι Κιέβου νὰ ὑπάγεται στὸν πατριαρχικὸ θρόνον τῆς Μόσχας καὶ ὅλοι οἱ μετέπειτα ἀρχιερεῖς νὰ θεωροῦν ὡς προεστῶτα καὶ γέροντα τὸν πατριάρχη Μόσχας, γιὰτὶ ἀπὸ αὐτὸν χειροτονοῦνται. Ὑπάρχει εἰς αὐτὰ κάτι προσωρινό, ὅπως θέλουν οἱ συντάκτες τοῦ κειμένου τοῦ Φαναρίου; **«Καὶ ἡ μητρόπολις αὕτη Κιέβου ἔστω ὑποκειμένη ὑπὸ τὸν Ἁγιώτατον Πατριαρχικὸν τῆς Μοσχοβίας θρόνον, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντες, ὃ τε ἤδη καὶ οἱ μετὰ τοῦτον, γινώσκωσι γέροντα καὶ προεστῶτα αὐτόν, τὸν κατὰ καιροῦς Πατριάρχην Μοσχοβίας, ὡς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονούμενοι».** Τὸ ἰδιαίτερο μάλιστα ἐνδιαφέρον αὐτοῦ τοῦ ἐγγράφου ἔγκειται καὶ εἰς τὸ ὅτι δίδει ἐξήγηση γιὰ ποιοῦ λόγο πρέπει νὰ μνημονεύει ὁ μητροπολίτης Κιέβου πρῶτα τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη, καὶ ἔπειτα τὸν Πατριάρχη τῆς Μόσχας. Ὅχι γιὰτὶ παραμένει ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίᾳ του, ἀλλὰ ἐν πρώτοις γιὰ τὴν μεγάλη γενικῶς προσφορὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως στὴν Ὁρθοδοξία καὶ ἐπίσης δεύτερον γιὰτὶ παραχώρησε τὴν δικαιοδοσίᾳ στὸν πατριάρχη τῆς Μόσχας. Χρειαζέται μεγαλύτερη προσοχὴ καὶ συναίσθησι εὐθύνης, ὅταν ἀνιχνεύουμε μέσα στὰ κείμενα τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια. Εἶναι στίγμα ἐπιστημονικὸ ἢ νόθευσι καὶ ἢ κακοποίησι τῶν κειμένων: **«Ἐνὸς μ ὄνον φυλαττομένου, δηλαδὴ ἠνίκα ὁ μητροπολίτης Κιόβου ἱερουργῶν εἶπ τὴν ἀναίμακτον καὶ θεῖαν μυσταγωγίαν, ἐν τῇ παροικία ταύτῃ, μνημονεύοι ἐν πρώτοις τοῦ σεβασμίου ὀνόματος τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὡς ἐξ αὐτοῦ πάντα τὰ ἀγαθὰ εἰς τὰ τῆς οἰκουμένης πέρατα διαδιδόμενα, καὶ πηγὴ πάντων ὧν, καὶ τρόπῳ συγκαταβατικῶ χρωμένῃ διὰ τὰς ρηθείσας αἰτίας, καὶ παρατιθεμένη εἰς τὸν θρόνον τοῦ Πατριάρχου Μοσχοβίας τὴν ταύτην ὑποταγὴν, ἔπειτα τοῦ Πατριάρχου Μοσχοβίας».**

Συμπεράσματα

Ἀπὸ τὴν προηγηθεῖσα ἀνάπτυξι ἡμπορεῖ κανεῖς νὰ καταλήξει στὰ ἐξῆς συμπεράσματα:

1. Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο κατὰ πανορθόδοξην ἀποδοχὴν ἀσκεῖ ἓνα συντονιστικὸ ρόλο στὶς σχέσεις μεταξὺ τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Φροντίζει ἰδιαίτερα νὰ λειτουργεῖ συνοδικὰ καὶ νὰ ἐνισχύει τὴν μεταξὺ τους ἐνόπτητα. Ἡ ἀντισυνοδικὴ συμπεριφορὰ στὸ Οὐκρανικὸ ζήτημα καὶ ἡ συνεργασία του μὲ σχισματικὲς παρατάξεις καὶ ὄχι μὲ τὴν κανονικὴ Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας καὶ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, στὴν ὁποία ὑπάγεται, προσβάλλει τὸν συντονιστικὸ ἐνοποῖ ρόλο του. Ἦδη ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἀμφισβητεῖ γιὰ πρώτη φορὰ τὸν συντονιστικὸ του ρόλο.

2. Οἱ ἑλληνόφωνες Ἐκκλησίες μὲ βάση τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια καὶ τὴν κανονικὴ Παράδοσι, γιὰ νὰ ἀποφευχθεῖ τὸ ὀριστικὸ σχίσμα, πρέπει νὰ ὑποστηρίξουν τὰ

ἱστορικὰ καὶ ἱεροκανονικὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας καὶ νὰ μὴ στηρίζουν εἴτε ἐμφανῶς εἴτε διὰ τῆς σιωπῆς τῶν τὴν ἀντικανονικὴ εἰσπῆδση τῆς Κωνσταντινούπολης σὲ ξένη δικαιοδοσία. Ἄν πράξουν τὸ ἀντίθετο, ὑποστηρίζοντας, λόγῳ φιλογενείας καὶ πατριωτισμοῦ, τὸν Ἑλληνα πατριάρχη, περιπίπτουν στὴν αἴρεση τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ, τὸν ὁποῖο κατεδίκασε συνοδικὰ ἢ ἴδια ἢ Κωνσταντινούπολη τὸ 1872.

3. Τὸ Κίεβο εἶναι φυσικὸ καὶ ἀδιαίρετο τμήμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Ρώσων (988). Ἡ Κωνσταντινούπολη ἐφύλαξε αὐτὴν τὴν ἐνότητα τῶν Ρώσων καὶ τῆς Ἐκκλησίας τους. Μόνον κακόγνωμοι καὶ αἰρετίζοντες πατριάρχες σὲ περιόδους ξενικῆς κατοχῆς διήρσαν ἐκκλησιαστικὰ τοὺς Ρώσους, χαριζόμενοι σὲ λατινικὲς καὶ οὐνιτικὲς πιέσεις καὶ ἐπιδράσεις. Ἡ τωρινὴ κακογνωμία τοῦ πατριάρχου Βαρθολομαίου ἐπαναλαμβάνει τὸ ἴδιο λάθος, ὑποτασσόμενη στὶς γεωπολιτικὲς καὶ πολιτιστικὲς πιέσεις τῆς Δύσεως, ἢ ὁποῖα σχεδιασμένα καλλιεργεῖ καὶ ὑποθάλλει τὴν ρωσοφοβία, διαιροῦσα καὶ βασιλεύουσα.

4. Ἡ συνοδικὴ ἀπόφαση τοῦ 1686 ἐπανέφερε τὴν ἐνότητα μεταξὺ Κιέβου καὶ Μόσχας, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σταθερῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς τῆς Κωνσταντινούπολης νὰ κρατήσει ἐνωμένο τὸ μεγάλο καὶ πολυάνθρωπο ἔθνος τῶν Ρώσων. Τώρα ἐγκαταλείπεται αὐτὴ ἡ ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ καὶ συμμαχεῖ ἡ Κωνσταντινούπολη μὲ τοὺς Λατίνους καὶ Φράγκους τῆς Δύσεως, ἐπὶ ζημία ὄχι μόνον τῆς Ρωσίας, ἀλλὰ ὅλης τῆς Ὁρθοδοξίας.

5. Τὰ δύο ἔγγραφα ποὺ ἐπικαλεῖται τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο παρερμηνεύονται καὶ κακοποιοῦνται. Ἡ ὑπαγωγή τοῦ Κιέβου στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας βάσει αὐτῶν εἶναι ὀλοφάνερη. Ἀπὸ πούθεν δὲν προκύπτει ὅτι εἶναι προσωρινὴ καὶ ὅτι παραμένει τὸ Κίεβο ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίᾳ τῆς Κωνσταντινούπολης· γι' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τρισήμισυ τώρα αἰῶνες (1686-2018) δὲν διανοήθηκε ἡ Κωνσταντινούπολη νὰ τὴν διεκδικήσει. Μόνο τώρα μὲ κακοποίηση καὶ παρερμηνεία τῶν ἐγγράφων τὸ ἐπιχειρεῖ, χαριζόμενη στοὺς Οὐνίτες, στοὺς σχισματικούς καὶ στοὺς δυτικόπληκτους τῆς Οὐκρανίας καὶ διαιροῦσα τοὺς Ὁρθοδόξους.